КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГIалгIайн обкоман, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхахьарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 ШЕРА ДУЬЙНА АРАДУЬЛУ

№ 27 (4704). ЕРА, 5 март, 1969 шу. Мах 2 кап.

КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙН ПАРТЕЙН ДУЬНЕН ХАЛХЪАШТА ЮКЪЕРЧА СОВЕЩАНЕ ЙОДА КПСС ДЕЛЕГАЦИ

Коммунистически болхлойн партийн дуьнен халхъашта юкъерчу Совещане йода КПСС делегаци чIогIъелла КПСС Центральни Комитетан КПСС ЦК Генеральни секретарь нох. Л. И. Брежнев (делегацин куьйгалхо), КПСС ЦК Политбюро членаш нох. А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, КПСС ЦК секретарш нох. К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев, КПСС Центральни ревизионни комиссин член нох. К. В. Русаков юкъа а болаш.

КЪАХЬЕГАМА НИКЪ

ГIуйранна бахI сахьт дьалла ха я. Массаза санна мехкдьаьтта доаха мастераш, операторш гулбеннаб «Октябрьнефть» мехкдьаьтта промыслови управлене телемеханизированни промысла начальника Агамиров Сурен Григорьевичан кабинете. Ше цу дийнахь де дезаш фуд а хайна а дезар дIайийца мастер а оператор а сиха кабинетера ара а баьнна, ше болх бе безачу участке дIаьоьда.

— Хьо фу дешна вагIа, лаьига хьеж хьо?— хаьттир цхьан мастерга Сурен Григорьевичо.

— Тха бригадерча пхи скважино лу доле мехкдьаьтта кIезигленнаб, цудухьа сихха цига ш скважиний болх тохкаш оператор, — аьлар мастера. Массехк сага тайнна цIеранна а яьа, церех цхьа оператор хьийтарга аз хьона из гIулакх тахна, аьнна жоп делар промысла начальника. Елена Владимировнай санна йоккха опыт яц цар, по санна сиха къоастайергдац из гIулакх— аьлар мастера.

Массанехьа кхьача оргшц Елена Владимировна, из цаI мара яц. Цар массане къийсар малий из лоаш къамаьл дир аз промысла начальникаца Сурен Григорьевичаца. Аз хар, со тIаккхача гIертар фуд хайнача промысла начальника йийцар сона шоай промысле, иштта мехкдьаьтта промыслови управлене чIаьа ца Iеш республике цIи хеза йола скважиний болх тохка оператор кре. Александрова. Скважинаштa чуна «скорая помощь». В. И. Ленина цIерах лелаш уж оператор я из. Шийн болх дика бож цуна. Йоккха опыт я цуна балха тIа. Цудухьа, чаьсаза а халагIйолча участке дахийташ Елена Владимировна. Цу гIулакха чIоагIа раьза хул, шийн мехкдьаьтталой бенна тешаш бо на бара хьанар кхо из дешь къахьег. Цу лоаммча дег тIара доагIача дIайхача дешаш къаьгта хьахьокхар из беша дика производства...

Начальникаца са къамаьл дешна дукха ха яьллехьа промыслера йоаккхагIйолча хьоалагIча бригада кхачар тха. Къайлаха фондера мехкдьаьтта доаккхаш 30 скважина я [illegible] сонга шоай мелош [illegible] промысле. Цу массанега [illegible] хьажаш сайна хьийле, [illegible] фуд ха [illegible] Елена Владимировна я. Къайлаха чIоагIа вем болх кхаш хьажа езаш я [illegible] мехкдьаьтта кIеж [illegible]

Компаршш хьежаш массеха дIа [illegible] скважинашкара мехкдьаьтта дIачуйра сардемхкача свиш йола еикосташ. Цхьан бе бIаьмо ти шоллагIча бе къонгарш болаш цу юхе хьуна шеьгача дегIара. Йиза маьлхо хьаьжа хьатара юхь йола массанега юкъа Ленина орден лелаш Елена Владимировна из я-кх, — аьлар промысла начальника.

Эрига уйла тIаьхайта бIаргтIера ца боаккхаш кхеж ца скважина дебит [illegible] къахьокташ йолча приборашка, ена анализашка, хIамашта контрольни [illegible] ... тIа. Укхаза гIалат эла йиш яц, къаьнга хIаьагIа доралуш бе безаш хIама [illegible] скважина а хIаьца тохкаш яр. ТIаьгахь цига гIалат [illegible] из [illegible] промысла [illegible] балха. Цхьа хьажарах кхоачамбаь ца Iеш массехказа дьош из массайолча машенашка. Ше дIамел ялаьар мийсе долга хайча хьоакха са дьмохха юкъ тIа елаф дьалар Елена Владимировнайга. Цох чIоагIа тоам хиннаб цуна. Скважина дебит йоккха я. Дийнахьа буси 8 миллиметр хулача штуцере гIолла скважино лу мехкдьаьтта 245—250 тонн я. Шийн болх дукха беза цун, йоккха я цу балха тIера опыт, цудухьа вIаштIехьдоал из. Александрова хьалхашка латта декхараш дикка кхоачашде.

Шайх лаьца дукха тIера ца Елена Владимировна, цхьабакъа шийн балхах лаьца дукха дукха хул. Дукха «дезал» ба са, аз доаллеш, са хьажа еза 30—35 скважинага. Цох доккхагIа дy цо. Нагахьа кхоачамбоацар шийсловах сиха хоам бу промысла доккхагIйолча инженерага, диспетчерских хулаш е1 геологическа отделега.

Гуш ма хиллера сиха оперидовкха мийсле кхоачамбоацар дIадиккхара.

Дукха ца йоаццаш цхьа скважино, капитальни ремонт чаккхьалхьаьчул тIехьагIа, шийн болх дIаболабир. Ховш ма хиллера капитальни ремонт яьчул тIехьагIа скважино лу мехкдьаьтта дукхагIа хила дезаш дар. Цхьабакъди, нох. Александрова хьежачул тIехьагIа гучадаьлар скважино лу мехкдьаьтта ремонт ялехьа дьалха хинначул а кIезигденнилга. Цо хастадир цуна ремонта юкъе брак мийсденнилга. Сиха оарцагIа баьлар цу гIулакха ремонтникаш, дIадаьккхар мийсдена кхоачамбоацар. Цул тIехьагIа хIара дийнахьа буси скважинера доаккха мехкдьаьтта дикка лакхделар. Уж санна дола массаза дукха мийслу Елена Владимировнай балха тIа. Цхьа къаьнача фонда скважинера доаккха «Iаьржа доше» кIезигдала доладелар. Цун бахьан кхетадир цо. Мехкдьаьтта тIоаьшта цига тIалоаттабара чуухийта хий кIезигденнилга хайре цуна. ШоллагIча методах мехкдьаьтта доаккхача цега коллективага хоам а баь, тоадайтар из гIулакх а. Иштта сатем боацаш болх ба нох. Александровай бар.

ЗIамига йолча хана дешна дIаболабир Елена Владимировнас шийн къахьегама никъ. 1945-гIа шу. Сийлахь-боккха Даьй-мехка тIом чакх а баьнна, чIоагIа хала ха яр из. Мехкдьаьтта промыслашка тоъаш бацар мехкдьаьтта доахараш. Цу шера ФЗО школе чакх а яьккха операторалла болх бе йолаьар из. Бертдайнача мехкдьаьттарой коллективо белаьме тIаьйнар къона болхло. Цига Iемар из коллективе а иштта шийн а сийлакха лоаттаде. Дукха ха яьллехьа ховкъоастаьшта хьоахам а телаш болх бе аьлар из.

Дукха скважиний болх тоаьба операторашц хьалхехьаьб Елена Владимировнас ше цига балха ена денз. Цун специальностах йола нагахьа болхло вац промысле цунга гIолла чакх ца довлаш, цо балха гоьз лах ца кхетавеш.

Иштта хиларе къахьегаш цо кхьачча доалаш хьакха мах баьб. 1962-ча шера цунна елар «За трудовое отличие» яха медаль. Сийлахь дукха дIаладаьд. Кхы а чIоагIагIа хьийнар бIаьргашка къахьегашболга де 1966-ча шера цунна елар Ленина орден. Хьалга йоа республика мехкдьаьтта промышленноста «75» шу дузаре хана Ленина орден лелаш коммунистически къахьегама ударника цхьаьна а сийлахьа делабе РСФСР-ан Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

— 1966-ча шера сона чIоагIа боккха кхаьт хилар, боах, — Елена Владимировнас. Цу шера из дIаьйнар КПСС членалла. Коммуниста сийна массане лакха лоаттаду цо. Хьинаре къахьегарал совгIа общественни балха тIа а дика дакъа лоац. КПСС Октябрьски райкома член я из. Кхоаза вIашттIа хержа хиннай Октябрьски райсовета депутаталла, массехказа харжай телемеханизированни промысла партийни бюро членалла. Массаза а массанехьа а шийн декхараш цIена дикан кхоачашдеш хьенай нох. Александрова. Шийх бенка тешам цIенкха боабаьбац цо.

БIаьхен сийлолашш къахьегама никъ ба Ленина орден лелаьча мехкдьаьттахочо В. Александровас хьабеннар.

В. КОСТОЕВ.

«КОСМОС-285»—СИГАЛА

1969 шера 3 марте Советски Союзе сигалтIаьхIйтай аргIанара лаьттан искусственни спутник «Космос-285», Спутника тIа оттайй 1962 шера 16 мартера ТАСС-о хьалдайккхальда программага хьажжа космически арена дIаьхе тохкамаш де лаьрхIа йола Iалашна аппаратура. (ТАСС).

ЯЛАТ ЧУЭЦА КИЙЧЛЕ

ТIаьйца декхараш кхоачаьдора, ялат дуккхагIа чудара лоаттабеча къовсаме керттера дар дерхI Нохч-ГIалгIайчен кхаш лелаерашта дIайийнача хIамашта дерттIа гIулакх дар. ХIаьта а хар дика кхетаду ялат чуэца дезаш хьатIаккхоачаш лоацаме а дукхача бетташка шоаш хьийгача къахь мел беркат доал цу хане хьахьекхаргхилар а.

Дийла а кхаш лелаерашта кхетара бехктокхамегIа йола ха хинний ялат чуэца ха. ХIаьта укх шера къаьстта теркам тIабахийта а чIоагIа вIаштIехьдаьа а дезарга уж балхаш. Iа а кIаьста а шийла хилар бахьан, доаттIехье дегIаза доладенна ялат дхьатарра кхача мегаш да укх шера дуккхача болхамашка. Ца дойташ а ханнахьа а из чуэцара юхханцна дена шерра дIадолале дезаргда ялат чуэцара балхаш. Цудухьа хьалхе кийчъя дIаоттае еза еррига комбайнаш, жаткаш, ялат цIенду машинаш, транспорт, цу балха эша кхьйола механизмаш.

Республика хьалха латтача болхамашка хьегге а болабенна ялат чуэцача техникана ремонт е, хIаьта ца боах дерттIа вIаштIехьбаьккха делабаьча мотткийшка хIаналехьа дика кийче а яьй. Ялат чуэца техника тоечача дика къахьийгад Наурски района механизаторашa. Цар шоай ремонт еечача 54 тракторах 45 хIанзаленна кийчча дIайийца тIа яьай. Комбайнаш тоаь балхаш латт МалгIабека районера механизаторашa а. Шоай тоаеечача машенах хIаналехьа 81 процент ремонт яь кийчъяьй цар. Вежа ремонт яра гIулакхаш Назрановски районан колхозашкий, Шелковски Сунженски районашка.

Ялат чуэца лелачаш дезаш ха хьатIаккхоачаш латт, цудухьа сухалбе беза еррига ялат чуэца техника кийчъяь яккхара. Цхьа-бакъда шийн республика дуккхагIа йолча районашкa эсала лоц из болх. Еррига республика хьайийцача совзха цу хана ремонт яь хиннарех кIезигагIа яр 16 шийн тIаккхоачаш ремонт яь кийча хина тракторашa. Къаьстта деддара лех из болх Надтеречни Наьсарени районий болхамашка. Шоай тоаеечача 16 трактора пхьаккхе а тоаьяц Надтеречни района болхамий механизаторашa. ТоаеечачаE 49 комбайнах 13 шийн хьатIаккхоачаш 9 мара тоаьяц Наьсаоерча механизаторашa, хIаьта шийн бетта хьалхарча пхийтта дийнахь цхьаккха а тоаьяц. Иштта эсала да гIулакхаш Гудермески, Урус-Мартана, Грозненски районий болхамашка. IалашIаьта воча политика хьоа хьаьдаб цу районий колхозашкеи совхозашкеш: тракторш тоеш е ца тоеш шоллагIча аргIанга доах укхаза комбайнашта ремонт елга, тIаккха чунах цIаьнка а дихадархила йиш йоцийла.

Балхамашкеи совхозашкеи ремонтни балхаш тIехьадувлара дика баьке я «Сельхозтехника» объединени район кертера отделенешки. Къаьстта а оттIехьа хIезига кийчъестад «Сельхозтехника» отделени колхозашкеи совхозашкеи ялат чуэца техника тоечача. Цул совгIа «Сельхозтехника» эсала Iалашду болхамаш шарна эшачча запасни оатхалашца. Из бахьан долаш йидбача хана йисте ца йоалаш дукха комбайнаш латт колхозий совхозий мастерскешка, ремонтни балхий график кхоачаьш ца еш из.

Партийни организацеш шоаш болхамий органий, колхозийи совхозийи куьйгалхой тIехьатетта йиш йоаца декхар да ялат чуэца техника сихха тоаь йиккхаре шоаш дIайиллаш дуг мел доацар дар. ЧIоагIа дIархIаме да ялат чуэцара балхаш дIаэтталча комбайнаца жаткаши еха а еха хIамка дештаргйоацаш еррига ремонт яккха яр.

Комбайнашца ремонт еча хана дандалийта йиш яц чуэцача хана ялат хоадаргдоацарга комбайнаш торе езаш хилар. Колхозий совхозий механизаторий декхар да хIара комбайна ерригача уддашта герметизаци яр. Укх шера дикча ялаташ баьпа эсала а доха а хила мегаш да, цудухьа цу тайпара ялат чуэцалургдолаш тоае еза комбайнаш. Ийса кургаш доха ялат чу ингита эшаргда хьалхе а белгалдича. Цхьаца йолча моттигашкара ялат хьокххашоаха а аьрдача баккьахьакургха, хьалхе а уж участкаш белгал а яь. Практика хьахьокх комбайнех тоахераш техкаьерганы е кхача дерриге ча хьатулазо этта хилар. Уж кийчье материалаш а ха а дукха эшаш. ХIаьта царех бежа найна бокха ба. Цудухьа хIара болхаме уж хьайча баккьахьа кургха.

Ялат чуэцара кийче еча колхозашта совхозашта чIоагIа новкъостал да йиш я республика промышленни предприятий, промыслашка, гIалийтачча организацешка, транспорта коллективашка. Шоай шефски декхараш хьакхе кхоачашдеш йола коллективаш дукха а яй, баккъахьа кургха массане а цар опытах пайда эцаш.

Техникана ремонт ярах доалаш дац ялат чуэцара кийче дар гIулакх. Из боах дерттIа чакхбаккхара хIара болхаме хила беза кхоачаш балламаш механизаторашa. Цудухьа нийса хIама да шоаш бош комбайнераш, трактористаш, штурвальнеш IалашIбара хIанзе а тохабеннарашa дагалаьар. Дукхача болхамашка хIанзе а ваьшагIбаьнгаб машенна лелаш хоаш болча колхозхой, совхозий болхлой уйт ла а ялат чуэцача хана уж машенаш тIа хоаштабелга вIаштIехьаьаккхара а. ХIанзе а дикка даргдоаланаш хIаьма да балха нормашка хьажаря уж чIоагIъяра, распенкаш оттадар дика болх беранца материальни моральни поощрени ара хьалаш белгалдар. ХIара болхамий ханнахьа оттае еза ялат чуэцара балхий план, из берригача болхлойка вIа а йоэзийташ. Иштта уйла е еза ялат чуэцача хана кхаша балхаш дергдоача лаха культурин гIулакх дара. Партийни организацеш декхар да ялат чуэцара балхаш хьекхаме ханнахьара а ялат кийчйина план кхоачашъяра а кхаш лелаерашта юкъе шорра социалистически лахь боалаьар.

Нохч-ГIалгIайчен кхаш лелаерашки декхаргIа кийче а ялат чуэцара, из ханнахьа а цхьа дейташ а чуэца, дуккхагIа ле Даьхена ялат!

СУХАЛБЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА!

* * *

ДIАЙИЙНАЧА ХIАМАШТА — ДИКА ГIУЛАКХ

Юртбоахама специалистий, кхаш лелаерий хIанзара керттера декхар да дIайийнача ялаташта дерттIа гIулакх дар, агротехнически бакъонаш тешаме лелар. Уж балхаш дика ду Урус-Мартана районан «Красноармейский» совхоза шоаллагIча отделене. Еррига 2808 гектар лаьтта да отделене. Цунах 1813 гектара тIа дIайийнача гурахь дуьча ялата юххьанцара гIулакхаш даь баьннаб укх отделене механизаторашa. Белгалдика деза юххьанца химически селитраца подкормика е болалуш из болх укхаза самолеташа баьга. ХIаьта иштта 93 гектара тIа ца тесса баьлча йисача 920 гектара тIа тукова селитрашна е оттар подкормика. Из бахьан долаш 611 сом ахча кходе торе хилар отделене кхаш лелаерий. ХIанза гурахьа дийнача ялата гербицидашца обработка еш ба механизаторашa. ХIанзале 620 гектара тIа баь баьннаб из болх. Цига дика болх баь къонача механизатора Ахмадов Хьасана. 137 гектара тIа йийнай укхаза шекара свекла. ХIанзале дерригача кхаьта химикаташца обработка яь механизаторашa свеклах латача зенеча садоатхача хIамашта духьа. Цу гIулакхо йиш хулийтаргйе свекла хьувкъаш дикка лакхбе. Из дерриге даь. Квадратно-гнездовой хьисапе дIайийнача свеклай кътIарахьа юкъе обработка яьй. Дерригача кхашка хIанзехсар даь дьайнад. 132 гектара тIа свекла кийлахьяьй. Цига дика болх беш белгалбаьннаб Цакаев Саида куьгалдеча бригада юкъебоагIа свекла декараш. Дика хьоааш хиннаб цу балха болхама специалистеш а. Цар белгалаьяьд дерригача кхашка мугIараш кийса даьга. Цу гIулакхо йиш хулийт свеклана механизированни хьисапе обработка е. ХIаьта хоош ма хий дIайийнача культурашта обработка еш ду балхаш механизаци яь хилча, уж балхаш дош дIайеда ха мел кIезигагIа хул.

Шийн бутт дIабоlабелнача хана Урус-Мартане шоаш свекланa механизированни хьисапе обработка иштта е еза хьехаш хиннача семинарах боккха пайда эцар отделенерча свекла лелаерашa. Царна бIаргадайре механизированни хьисапе шарова ош, сетчато шахкаш хьекха доах, кхьдола балхаш иштта ду. Укх шера 677 гектара тIа йийнай пар хьажкIаш. Царах 520 гектар ялата лаьрхIа. Белгалдаккха деза ялата лаьрхIа йийна хьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дикагIа йолча агротехнически хама кхьоагIча классе фуда йийнал. ХIанзале дIайийнача хьажкIана кхьара культивации яь яьннай хьалта шоаллагIа е йаккха культиваци 390 гектара тIа яьй. Шоалла культиваци е баьннаб отделени механизаторашa 50 гектара тIа дIайийнача хьажкIашта. Май бетта 20-ча дийнахь белабеннаб укх отделене механизаторашa шоаш доалъара йийнача 508 гектара тIара хьажкIашта хьакха. Цу гIулакха лаьрххIа вIашагIъедаь бригада я. Цунна еннай 6 трактор, кхоь йол хьекхаш йола восилка, кхьдола инвентарь. Кхи беттагIара дIайийнача кхьдола балхаш механизаторашка ду укхаза. ХIанз 82 гектара тIара бол хьекха баьннаб бригада къахьегамхой. Ялатах шиъ бетта йол хьакха езаш да тхо боах, — бригадира В. Магомадова.

Бригада къахьегамхоих хIарано свекла доаллаш 110—130 цент кхоачамгIа.

М. ХАМАТХАНОВ.

ХА ЦА ЙОАЕШ

Тха управленена чулоагIача болхамий кIошта укх шера бIаьсти 1025 гектара тIа дIайийра хьажкIаш. Цу культурана лоагIача тайпара гIулакх дара оарцагIбаьннаб механизаторашa. ХьажкIаш хьатIоалалехь а уж хьатIаавамлачул тIехьагIа а механизаторий даьккхаш даьннад.

Цул совгIа хIанз хьалхара культиваци еш а латт. Ца болх хIанзале 820 гектара тIа чаккхбаьннаб хьажкIаш кхоача механизированни звеньешка. Цунца цхьана укх дешенца гербицидаш тоха болабеннаб хьажкIашта.

Кхача боахамашта юкъе белгалбе лоь сона укх шера хIара гектара тIара 40 центнер фуьаь хьаьла хьажкIаш чуэца декхар тIаьийца «Терский» совхоза механизаторий. Укхаза хьажкIаш лелаеш звеньеш я. Царна эша техника, инвентарь еннай. Цу гIулакхо хьажкIаш лелаерий бехктокхам лаккхбаьб, звеньечуна юкъе шоаш ала дархьай. Хьалха латт цхьоалагIча отделене. Сухорукова Александрин кхоалагIча отделене Шамолдин Арнаев куьгалдеча звеньеш. ХIанзале цар шоай участкашка мехкаш даьхад, культиваци яьй. Хий тоха кийчлуш ба уж хIанз.

Силосе лаьрхIа 3000 гектара тIа дIайийнай тха боахамаша хьажкIаш. Уж дIайийнача кхачилга а чIоагIа къахьийгад механизаторашa. Хьалха боаккха мехкаш баьккхача тIехьагIа хьажкIаш хьатIалле йолалуш шоаллагIа мехка баккха эттар. ХатIехьа ца алиттаь бахьан долаш 4123 гектара тIа ца болх баь боланнаб механизаторашa. Цунна къайла хьалхара культиваци еш ба уж укх деношка.

Д. ФИЛИППЕНКО.

Наурски юртбоахама управленин керттера агроном.

«ХЬОГДЕННАЧА» ЛАЬТТА

ХIанз санна боккъал латтача алхан деношка гектара доаршIале да ялаташ дIайийнача кхашка кхоачамбаьлла хий дезаш. Цу гIулакха Iала дешалохь дезан уйла еш хиннаб тха боахамашка. Хьалха болхамашка диначарна 168 дождевальни тIакхийтар укх бIаьсти. Уж ноябра Iаш хIара болхамашке курсаш вIашагIтехьхар.

ХIанз уж вах шоаша хьахьожальча техникаца кхоача хий дехаш ба.

Хий дехача лаьттайна сов гурахьа 9700 гектара тIа ялаташ дIайийнах района кхаштa. Цу дерригача лаьтта цхьа гектар ца къастийташ хий дуладарга хьажа, декхар тIайийнад болхамий механизаторашa, дагах лаьрдIар 6 эзар дацаь. Цу лаьхье цар хIаьтнала шаьр бехтадоача гуш да шоай дош кхоачашдергдолга. 3 шерь хьатIаккхоачаш 7488 гектара тIа вегетационни хьисапе хий дахлах района колхозашка.

Къаьстта дика декибу цо болх «Коминтерн» яхача колхозе. Цар хий дихзара тоадйьча 1120 гектар лаьтта дIалийнадар гурахьа [illegible]. Цу [illegible] хий [illegible] ... баиша дедк укхаза хий. Цу тайпара 140 гектара тIа баьб ца болх. 20 апреле дезз боахача кхашка даим бол беш догIах хьисапе хий детта йиш ДДН-45 яха установка хиннай. Болх дика вIаштIехьбаккхар бахьан долаш цхьан установкаца дийнахь 3 гектара тIа хий тоха аьтту бол укхаль. Цу колхозо доаллешшо укх шера хIара гектара тIара 27 центнер ялат чуэца лаьрхIад. Цо иштта хилийтара чIоагIа доарьийнар ба хIанз цар бу болх. Дика да [illegible] кхашка хий декхара [illegible] «Красный пахарь» яхача колхозе а. ХIанзале 1660 гектара тIа хий дидлад цу боахаме. [illegible] тоаш латт, цудухьа из [illegible] кхашка хий тохара балхаш совнадахь механизаторашa. [illegible] кхо да [illegible] тIа [illegible] доала. [illegible] полнахьашкаш хIана [illegible], цуга дIайийнача кхашкар [illegible] бонна болх.

ВIаьсти цхьа буро тайпа доалае а совхна укх хана [illegible] дииначул цхьа эзар гектар гарга доача лаьтта дукхагIа диллад тха механизаторашa хий укх шера. Из цар вIаштIехьдаьннад болхамашка тоалла кийчбаь полнмальйнаш хиннадь. Царех вIаладIйоачча [illegible] эшаш йола техника еннай. [illegible] тIоача тайпара боккъе шо хий дехаргий.

Цу [illegible] хий ца [illegible] ... дIаккхоачар дош ба уж укх деношка шоаш дерхIача тайпара лаккхача уоламашта Ленински юбилейна пхьаьйнхара.

И. КАРЕЛИН.

Шелковской района юртбоахама производственни управленин керттера агроном.

ДЕЗА СОВГIАТАШ

Дуккхача хана дешна цхьачаьмхьалкхен ялани тIаьйца социалистически декхараш тIехкхоачамдеш хьабоагIаш хилавех Грозненски машинганьнга укх станце механизированни колонна бригадира, коммунистически къахьегама ударника Я. Махаева, Гудермесски локомотивни депо дежурнна, коммунистически къахьегама ударника П. С. Терентьевна, И. Д. Данииловна укх деношка белсоовпрофсоюзер Сийлен грамоташ.

ХIаьта Грозненски локомотивни депо ... коммунистически къахьегама ударника Н. В. Вахтина, промывальщица И. Г. Лазарева цIераш республика Сийлен книжка тIа йихьай.

Г. АНОХОВ.

ФОНТАНАШ СЕЦАЕР

Цу тамашийнача оатхала сийлахье цIи хIанз мехкдьаьттан газовни промыслашка гIолла дIаэржаш латт. Фуд из да? Къаьстта шийн тайпара втулка чуэттаь йоккха, а йоацаш йола цхьа узел а мехкдьаьтто етта кIеж совцача арматуре. КIаьхарча гIоанала еча давленегIа цу оатхала готтача бертига цу гIолла урагIа хьайда мехкдьаьтта кIеж лаьгIду.

Энергетически машиностроение Еррисоюзни проектно-технологически института (Ленинград) болхлоша предложени еннай втулкаш болатах а ца еш, металлах йоацача тоаьлургIйоавача материалах хье, аьнна. Цар опытни образецех эттара хьаьаке пайда ийцар Азербайджана мехкдьаьтта промыслашка. Уж боарра-боацаш «дукха ядаш» хиний хиннай. Цар болх беш йоаккха ха болагах яьча оатхалашта йоаьххачул 20—25-зза вIаьхагIа я. Специалисташа сиха кхетадир уж чIоагIа пайдана хилар. Операторий къахьегама хьалхашсаттача даьннад, миккьорже йоацаш болх бу скважинашка. Из керда хIана алхха азербайджански промыслашках а пхьеккхаро массехк бIаьш эзарш сомаш ахча кходаьд.

Керда втулкаш — кIеж сацаераш шерра юкъехкахьа еза мехкарча мехкдьаьттан газовни промыслашка. Цар IелашIдергда скважинашта тешаме болх бечча, Iаламате дукха ахча кходе йиш хулийтаргья.

Москва. (ТАСС корр.).

Севастополь. Нахимова майда. ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХIАНЗЗЕХЬА КИЙЧО Е ЕЗА

Чахкъалин [illegible] дешара системера шу. Шадахьа дешара шера районе болх бей яр 5 политически школа, 12 марксизма-ленинизма лаьрий школа, 15 теоретически семинар. Цу эргачахь звеньяшна дешаш 800 гергга саг вар, цара юкъе вар 364 коммунист, 13 комсомолец.

ДукхагIболча школашка, семинарашка, кружокашка бIаьрчахь шера занятеш чакхйинчей лакхача идейно-теоретически боарамехь ладугIаршна хьайнаре дакъа дальнал хIара занятеш. Итоговн занятешна хьа ма гойтара, дукхагIболча ладугIаршна хIоарта знанеш Iомаьй, хоалуш лакхбаьб шоай идейно-политически боарам. ЛоархIамо да производственни, общественни вахаре ладугIарий хьинар айденна хилар.

Уж толамаш карагIдаьлнад парте райкома, дукхагIболча юкъарчахь партийний организацеш политически дешара системерчахь звеньяшта лертIа кулгах доаттадарах.

Парте райкома заседанешка, юкъарчахь партийни организацей собранешка хьалхарча шераш дукхагIа терках тIабахийтад политически дешара лоархIамерча дешара. Хьажантахьа чакхьальний пропагандистий семинараш, цига юкъар Iоаль опыт. Школашка, семинарашка, кружокашка наст-настта хинаб парте райкома белхлой.

«Октябрь 40 шу» яхача совхоза, «Электроинструмент» завода, райбольница, машиналькьа станце, «Назрановский» совхоза юкъарчахь партийни организацеша политически дешара хадлана терках тIалхийтаб.

Хоаш ма дарра, дукхагIча дакъе политически дешар пропагандистий кадрех, цар кийчонах, цар гоназлах шоашта тIадилла гIулакх цар лертIа кхочушдарах тийша да. ДукхагIболча школашта керте лаьтта пропагандисташ хIоаргга теоретически знанеш йолаш, дика дийна бар.

Шадахьа дешара шера занятеш кхьастта дика чакхйийнай «Назрановский» совхоза Альте-Юртарча отделене юкъарчахь политшколе (пропагандист нов. Булгучев), «Плиевский» совхоза (пропагандист нов. Арчаков). Цу школай пропагандисташа дика кхоачашлаьд шоашта тIадилла бехктоахаме декхар. ЛадугIаршта дикагIа кхетаргболча тайпара хьехар программах йола темаш, вахарца, коммунизм хьалхара делча декхарашца вIхха юхаар Iомаеш йола теоретически материал.

Шера ладугIаршта хьинаре дакъа а хоашаш дика чакхйийнай занятеш «Октябрь 40 шу» яхача совхозе, [illegible] - Юртарча отделене вIашагIъеллача марксизма-ленинизма школе (пропагандист нов. [illegible]), райполиклинике (пропагандист нов. Могушков). Цу школашка Iомаеш хиннай КПСС истори.

Лакхача организационни идейно-теоретически боараме хилар занятеш дукхагIболча теоретически семинарашка а. Цу семинарий ладугIаршна шоай хаштта Iомайир дешара программо могадь материал, хьинаре дакъа лаьцар семинарски занятешка. ДукхагIбараша оттайир докладаш, рефераташ.

Дика чакхйийнад занятеш Сурхотlарча юкъерча школе (семинара кулгалхо Н. Горбань), (Назрановски юкъерча школе семинара кулгалхо В. Калашникова).

Цунца цхьана политически дешара системе балхаца кIезига кхоачамбоацараш а хиннадац.

Цхьайолча школай семинарий бола лертIа дIабахьаш эша хьалаш Iалашнь хиннадац. Занятеш ю помещенеш гергIа хиннай. кIезига хиннад гойтара пособеш, пропаганда технически средствash. Цхьайолча юкъарчахь партийни организацеша (трикотажни фабрика, кирпични ека завода, № 432 йолча ПМК) лертIа кулгах доаьлл школаштех кружокаштех, [illegible] тIаьхьехьа лоттабаьб цар балха. Из бахьан долаш дукха ладугIаршта хинаб программни материал лерттIа ца Iомаеш, занятеш юкъагIъовлийташ. Цхьаболча пропагандисташа цIенхаштта кийчо ца занятешта, программни материал вахарца бийхац.

Уж кхоачамбоацараш дIаяха ца мегарг долаш хац. ТIадоагIача дешара керлача шера уж ца хилийтара хIанзехьа кийчо е еза. Юкъарчахь партийни организацей лоархIаме декхар да чакхдаьннача дешара шера Iоаль опыт хьалхар, из шерра йоархалар, хиначча кхоачамбоацарий бахьанаш кIоаргга гучалахар, хIанзехьа до дезараш беналдар. Совхозий, заводий, организацей, учреждений юкъарчахь партийни организацеша хьаьстте терках тIабаьхийта беза пропагандистий кадраш хьахоржаш. Политически дешара системерча школаште семинараште кулгалдеш хила беза кIоаргга знанеш йола, наха еийлаш йола коммунисташ.

Н. СМИРНОВ,

КПСС Назрановски райкома политпросвещени кабинета заведующий.

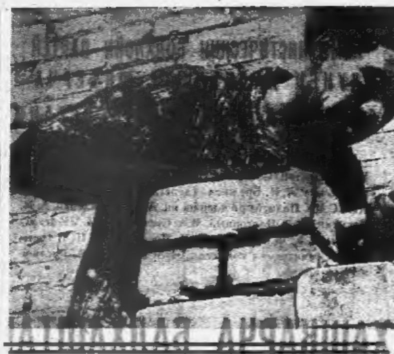

ХАЛОНАШ ЭША А ЕШ...

Вай республике ягара хьалха [illegible] тIоапанашкара мохкдаьтта лаккха доладир Карабулак-Ачалукски майда тIа. 13 шу хьалха дар из. Миштта къахьег хIанз карабулакски лаьттан чоном техкараша?

Царна хьалхашка лаьттараш чIоагIа бехктохаме декхараш да. Бурув тоха мехкдаьтта гуча а хьакха кийчо еза цар итт шера лакхал «Iаьржа дошув» доала моттигаш. Из дика кхеташ бурувдеттараша. Заки-Юртара Заманкуле [illegible] кагаш хилла скважинаш а. Цига шоай низ хьо ца беш къахьег карабулакски конторя бурувдеттараша. Шадахча шера уж бурувдеттараша техкар Карабулак-Ачалукски, Зашанкульски, Серноводски, Заканени йить майда. Цига теха бурув 18650 метр яр. Бурув техаш хилар 18 скважина.

Укх шера хIахо хьеш уж я цу плоадашка бурув тоха бал. Цул совгIа 1969 шера бурув тохаш я Назрано-Ялырски, Датыхски площаде, иштта Мало-Кабардински. Сунжански зовкъашка. Дачхьалкхен [illegible] нах бурув тоха долало [illegible] тохламеш массеха эксплуатационни скважинашта. Шерра-шера кIоаргагIа хул бурув тоха скважинаш. Укх шера Карабулакски бурувдеттараша дерригa тоха деза бурув 44500 метр я. Царех 30000 метр бурув тохаргда 4 эзар метрал кIоаргагIа бурув тохача скважинашта.

Мештача лоархIамерча скважинашка бурув тохаш я уха бурув техарий коллектив. Сондка Къилбаседа-Кавказе ягара кIоаргагIа 7 эзар метр кIоаргал хургйолча скважинана бурув тоха доладир. Кхадахьча желоби тIоапашкаре мехкдаьтта гучайаьккха гIерт бурувдеттараш. Халача геологически хьалашка бурув тоха дийзад цига. Цул совгIа чIоагIа халонаш нийсъелар 3200 метр кIоаргга обсадни колонна Iочукхоахийтача хана а. Скважина бурув тохача [illegible] лу СевкавНИИ института Iалахьа.

Бурувдеттараша [illegible] мохкдаьтта доал аьнна хеташ, цар чIоагIа сатувсаш я Назрано-Ялырски площадь. Дукха хьа йоаццаш цига бурув тоха доладьал № 16 йолча [illegible] тIахкача тох цига бурув. Цу скважинашта бурув тохаш я йоккха опыт йола мастер А. И. Зоммерге лаьтта бурувдеттарий бригада. Цу бригада Шадахьча шера бакъал хьалха бурув тоха № 156. йолча скважинашка. Укх шера а лохдалийтад цо кхахьегаш тохлаш. Хьадалельа теха бурув 1800 метр я. Тахана кхахьегарах цу бригадана сийнай контора хадаракаре теха Ще бийшашка.

Карабулакерча бурувдеттараша технаш бурув техал Шадахча шера № 72 йолча скважинана. Тlерча меланнкара мохкдаьтта гучаяккхар цига. Проектах техал дархIечул 150 метр кIоаргагIа бурув техар. Цунна гехьа йоаццаш бурув тоха доладир № 71 йолча скважинана. Цига техаш хила бурув 2500 метр кIоаргга вад. Дукха ца йоаццаш цига бурув тоха доладьал тIех кIоаргача № 74 йолча скважинашка. Проектах цига тоха деза бурув 6 эзар метр я, цига нефски эоцене тIоапанашкa мехкдаьттех гали хургхиларах дог [illegible] ба бурувдеттараш.

Карабулакски бурувдеттараша чIоагIа лоархIаме лоархIаш я Къилбаседа - Карабулакски - Ачалукски майда. Укх гаргарча хана цига йоасте алаза деръл ши скважина. Царех № 166 йолча цхьанена тоха бурув 3500 метр кIоаргга [illegible] эзар метр да цига тоха деза бурув. Цига бурувдеттараш ха гIерт апсехи тIерча недавни тIоапашкa мехкдаьтта лий. 3200 метр бурув техача маца цу скважине тIахкачьяхар майкопски тIоапашта хьачахьа бурув тохача дукха хьалха тIа кхоач цига. Цига бурув техача Н. И. Губин керте лаьттача бригадана дукха халонаш нийсъеннай. Майкопски лоабаре иштта бурув кIоаргдолча чIоагIа новкъарла и. Бурув доаггIача беса кIоаргалца, скважина ненаш чухерцаш дукха моттигаш нийсалу. Из бахьан долаш лакхе майдар [illegible] кечъяла доал. [illegible] уж халонаш а.

А. [illegible],

Карабулакски бурувдеттарий конторя геолог.

МОСКВА. [illegible] Саьлаха-боккхача Даймехка тIема доакъашхой болча москвоски кулоарьной [illegible]

СУРТА ТIА: [illegible] «Кубинкана улица 32-ча дивизе гойта [illegible] а [illegible] В. Г. [illegible] Н. П. [illegible] Советски Союза Турпола Г. С. Москвенкова [illegible]

Э. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕКАДА ДЕВИЗ — ДОТТАГIАЛ

РСФСР-ера [illegible] ЛИТЕ[illegible] ИСКУССТ[illegible]

[illegible] РСФСР-ерча [illegible] культу[illegible] цIейн [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] лоацаче [illegible] IашагIкхетарех дикa да.

Дальни Востокера декада маршрут Тайжача океана бердацка хьалчай. 2 июне къаьсттача поезда Владивостоке кхоачабир Украино бахкийтараш. Векхардахьа йоаца республикерча хьышаша веноки эшаши дехкар граждански тIема турпалаштa еrIача монумента юхе, украински советски графика выставка хьеллача хилар хьыций. Сардакьа [illegible] [illegible] хача театральни, музыкальни, [illegible] искусства мастерашца вIашагIбеттаяр [illegible].

Дукхача хана девиз хьадоагIача, сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа тоссаддинача доттагIало вIашагIдийзад украински [illegible] халкъаш. Цу лаьнь Валлтэре мр УССР Iилмай Академи, республика писателий Союз, Киевски операн балетен театр. Цадутьа иштта чIоагIа дег тIара гIоабаха дар тахан Уф киана вIашагIкхетараш. Декадо дакъа лоацараш В. И. Ленина ЦIагIа-музее хилар, бахчанa дегIача памятника юхе зезаш лехкар цар. Украински хьаший группа Стерлитамакски содово-цементни комбинате хилар.

Украински доттагIий безаме тIаийцар Липецке бахача наха а. Вежарашка долча халкъо бахкийтарашка моаршал хоатташ къамеьал дир парте обкома хьалхарча секретара Г. П. Павлова. Украина искусства мастарех [illegible] художественни самодеятельн[illegible] дакъа лоацараши концерт [illegible] чакхдаьлар [illegible] [illegible] вIашагIкх[illegible]. Омски ме[illegible] [illegible] коммунистa [illegible] бар [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] лоацараш. Украина ашараш ехар «Омтоэлектроприбор» яхача завода, «Восток» яхача текстильни объединене, синтетически каучука завода, Баранова цIерагIча моторашта дешача завода [illegible].

Украина искусства мастерий концерташ дIахо хилар иштта Оренбурге а Саратове а.

Росе гIадъяха тIадь РСФСР-ера Украински культурай искусствац декада [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Шийн делегаци дек массанахьа а «доттагIал» яха дош.

[illegible] Иштта моаршал а хеттан тIаийцар Украино бахкийтараш Новокузнецки металлургически заводa кхахьегашхоши. Делегаци членех чIоагIа хьашт хиина хьежар хьалхьа латтача «2000» станага. ГIишлошъяраца концерт оттадир Лугански теплов завода [illegible] заводa самодеятельни халх[illegible] коллективаш «Зоревска» яха [illegible] Херсонски [illegible] текстильщикий культура Дворецa ансамблех.

Шин халкъа доттагIала дохкош цIей сибирски мехкдаьттахойн хьу тедарийн, чахьарий доахарий а черальий а крае кхаьчад. Декада дакъа лоацаш хинараш чIоагIа безаме маккъабехьар Омскерчен Оренбургерчен наха. Саратовски лаьттан тIа хIанз а латташ да доттагIалий цIей.

(ТАСС).

Дика хьайнарх [illegible] «Оргэнергостройтрансстрой» треста № 137 йолча гIишлон-монтажни поезда Г. Б. Учалатова кулгалдеча бригада. Цхьа бутт дIабахийтабац ал бетта даша тIеххьоачам на са. Май бетта плана 130 процент кхоачашдьай бригадо гIишлош-ерашка. ХIанз цар хьалдеш да мехкдаьттахошта дархIа 30 квартира йола цIа. Кхьастта дика кхахьегаш ба каменщикаш В. В. Тимофеев, М. Н. Никифоров, кхыбараш.

СУРТА ТIА: цIенош дотташ ва [illegible] бригада - бригадир Г. Учалатов.

М. [illegible] сурт.

ТОЛАМАША ГIАДВУГ

Хоаш ма дарра, ахкан ха колхозхошта лоархIаме я. КIезига хилац де дезараш, йоакхо е езараш. ХIаьта ер 1969 шу къаьстта шийх тайпара шу ма дий. Цун итогашца духьаденна хургда В. И. Ленина 100 шу дузача дехна вакъабаьхьача колхозхошта карагIдаьннарaш.

Юрта боахаш дегIабоаллабара КПСС ЦК октябрьски Пленума решенеш кхоачашьеш колхозийн совхозийн коллективашна белгальдий хоадам бола планаш. Цар тIа тергалдьий ма бола культураш хьуркьаьдра розераш, хьайбаш дебадара наьшаш белгалдаьхад.

Хьалхашка латта декхараш дешкий а чаалхаме а да. Уж кхоачашдара юрта къахьегамхой саргагIбаха декхарийла ягара хьалха коммунисташ ба. ТIайна социалистически декхараш кхоачашдара ерцача социалистически ахье дийн хьалха латта беза уш. Тха районе а 13 колхозий социальни партерганизаци. Цига чурагIа 729 коммунист, царех бьцадарш лоладеча 104 саг, хьайбий боахаме — 130 саг. Царел совгIа 192 коммуниста болх бу трактористаллалa, комбайнерала, шоферала.

Районе а 77 механизированни бригада. ДукхагIча дакъе царна керте латт коммунисташ.

XIX партсъезда. Шеча Эсдара цIерагIча, «Победа», «Коммунизмага бола никъ» яхача колхозашка 70 процент болча коммунисташ, юкъарчах долаш къахьег материальни производства сфере. «Победа» яхача колхозе болх беш болча 14 агрономах 9 коммунист ва. Бригадаштех фермаштех керте латт юкъерен дакхерен образовани йола коммунисташ. Царна юкъе ба йоккха опыт йола специалисташ А. Жидков, П. Жевленко, С. Гусев, В. Поделякин, Я. Локтев, О. Зинарина, А. Синчикова, Н. Гуцало, В. Некрасов, Е. Бубликов, иштта кхыбараш.

Парткоме вIашагIъелла болх беш а йиъ цехови партийни организаци 9 партгруппой. Цунах нооккъосталд хул боахама массеяча доакъошта партийни влияни ера. шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашде колхозхой саргагIбахара. Цхьа бахьан дашцин дац районе ягара хьалха «Победа» яхача колхозе бIаьстан балхаш лакхача агротехнически боараме чакхдаьха хилар. ХIана дIайийнача хIаманта подкормка яь баьнаб колхозхой. БIаьстан балхаш дика чакхдахаре, дIайийнача хIаманта дика гIулакх даре тешал ду тIайнца социалистически декхараш дика кхоачашдеш хилара.

Коммунистий [illegible] колхоза къахьегамхоша декхараш тIаийдад хIара гектара тIара 32 центнер ка бола дано чуда, цу дакъе мIа — 33 центнер, мукх — 34 центнер, хьамцIаш — 35 центнер, гидуаргаш 18 центнер.

Укх шера планал совгIа пачхьалконта декхаргда 256 тонн дукх, 500 тонн шура, [illegible] фуь, 25 тонн тха.

Уж декхараш толамца кхочаду колхозхоша. Дукх дешара ах шера плани 109 процент кхоачашъяьй, шура бехкара плани — 96 процент, фуьш декхара плани 90 процент.

Социалистически ахье хьадин латт №№ 2, 8 йолча тракторни бригадий, [illegible] лелаеча [illegible].

Районa кхан декадерашь хьугаьсача дика ладa ехнай: лоацамча хана лакхача агротехнически боараме дIайийнай хертбахьама культураш. ХIана дIайхача бIаьсти дика ха лаьча сою а хлаяннара лоархIамера балхаш лертIа кхоачашде вIашагIъехьдьцар.

Дика чакхдаьхар кIаншара балхаш Шеча Эсдара, Кирова, XIX партсъезда цIерагIча колхозаша.

Юртарча коммунисташа, юкъарчаь дейнеш производство лоархIамерча участкашка хьо а [illegible] [illegible] [illegible].

Шеча Эсдара цIерагIча колхозе № 2 йолча бригада коллективо, хаоттама хьалаш Iалашьяе хала хиннаяле а, хоадам бола гIулакхаш чакхдахар бахьан гурахьа дIадув хIа массанахьа дика тIадаьннад. Кхьйолча моттигашка санна ца юха дIале нийсьдалаш. ХIанз оасарца кьоасам лоттабеш ба колхозхой, ахашка химически оасараш де арахьай еррига агрегаташ. 7—8 гектар совгIа шоай сменаш ядаллеш кхоачашдеш механизатораша.

Дика дIайийнай бригадо хьанивIаш. Укхана къаьсти дика къахьийтар Бравцов Владимира. Кьозача коммуниста шоай сменаш оздаеш шовза-хIаьта кхоачашдеш.

Кирова цIерагIча колхоза хьалха лелаерашна шоашта хьалхашка декхар оттадаьд 7434 тонн хьалдакка, цхьакха шера чуйнцабаш хоалл бокиха хьувттам. Социалистически декхараш тIаьцача хана колхозхоша чIоагIо йир хIара гектара тIара 24 центнер метта 28 центнер ца бола хьалт чуэца. Шоай дош дика кхоачашду цар. ХIара гектара тIа 1,5 центнер цхьоттхи удобренеш тийсай. ХIанз къоасам лоаттабу юртбахамана культураша, зене долча хIа [illegible].

Иштта шерое хьежаш кхаитгар бахаш XIX партсъезда цIерагIча колхозе а. Социалистически ахье хьалха латт коммунисташ О. Поленников, В. Гриденко, В. Зубов, И. Горохов. Шоай сменин заданеш 150—180 процент кхоачашъеш опыт йолча механизаторашта.

Дя тIахьагIа сихлуш [illegible] кхийнара балхаш. Уил лоафтIа [illegible] юртбахьама дахьатахьюха юкъе беш болча политически культурно - массови болх юкъийоттар хинна дIаэтташ механизаторашка стонаш. Механизаторашта дика бытовой хьалаш Iалашдаьд «Победа» яхача колхозе. Балхах мукъа болча хана кхаьцн лелаерашна культурни салоI радиол телевизионни передачашта дахугIа, хьеш, биллиардах, домикох, шахматех лове. Агитатораша беседаш ю нехка чухьарчен домзой дахьарчен политически, шерра юкх толамагIбараша Iоаль опыт. Цул сонгIа социалистически ахье хан-хьалахьа итогаш ю, ахье юрбахьанахрий толамаш дуцц «Къахьегама листонаш тIа».

Иштта дика вIашгIехьдьхьад культурни-бытовой хьалаш «Коммунизмага бола никъ» яхача колхозе а. Кхашкарча станашка дика хул дика кийчбаь кхача, вова кийчъяьча помещенешка да керда газеташи журналаши. Социалистически ахье котбаьнарашта лу зарара-кара тела Шовшенаш, ягара лаккагIа хьекамаш даькараш сийлен Доскать бохь. Царех дуош «Къахьегама листонаш» тIеш «Молнеш» тIеш.

Н. МИХАЛЕВА,

КПСС Сурхотlарчa райкома партийно - организационни отдела заведующий.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА

1969 шера 5-ча июне Москве хьелаьргIа дунен коммунистически болхлойн партей Совещани. 1960 шера хиннача Совещанегара дIайихкача, веиъта алча дукха хIана ца эшаш укх тIехьарча итт шера коммунисташ дунен халкъашта юкъе ягара дукхагIа вIашагIкхетар хургда из. Алхха цу цхьан гIулакхо а керттера лоархIам байт хIана гуллуча халкъашта юкъерча форумa.

Керда Совещани гулъярах дола дош массех шера лийнад коммунисташта юкъе. Из дIьхдаларах лайда а кийца, коммунизма политически противникаша гIаре хаштанн йоаржайир Совещани гулъе вIашагIехьдаргдац коммунистий яхаш «хургдар дуццаш». ХIанз массанена а гуш да коммунизма мостагIий юха а ехача чарана хьалхашка багIаш хилар.

1969 шерарча московски Совещане дек жовестка тIа оттаду дош: хIанзарча этапе империализмана духьаларча къовсама декхараш а коммунистически болхлойн партеша, дерригача антиимпериалистически низаша цакхдоахача гIулакхай цхьоагIо а. Кхы вIалла хIама ца хилча ца проблема Совещане юцца еттара факте ше а тешал ду дунен халкъашта ягара хоадамбоалашагIа. ягара лоархIанегIа дола дешаш коммунисташа шоай торкама юкъсшеттарг [illegible] [illegible] бахьда, коммунистически болами, дерригача антиимпериалистически низай цхьоагIо чIоагIдара декхар хIанз санна сел боккхача лоархIаме хьалхагIа цIаькха а этта ца хилар.

60—70-гIа шераш доладуча юкъе дунен тIа доладенна социальни къовсамаш къаьстта ирагIа хиларца белгалдоал. Дерриг - дунен исторе иш болча теагало къахетам боацаш общественни вахара аренера Iовхуть империализм. Цхьабокъла, дIаша хьакха йола строй баргагIа тIехьашка ила дагa яц. Цо духьале ю, хIаьта из дуьхьале дархагIа хул дунен аренерча низай [illegible] империализмана аьттув боацаш хилар [illegible] хьагуча ше дуца. Пентагонски ордаш герза низаца Вьетнаме чугIертар — нарсIатонга йола шиъ халкъашта дIакьоана, царна карагIдаьннача социалистически хIамашта тIаххоада ше гIертача хана империализм фалагIча лулаеча средствашка кхувд къаьгта хьахьекхаш дола тешал.

Монополистически буржуазе дерригa низаш тIадохийт, цхьан ов гIерахьара, ший дунен халкъашта юкъера гIулакхаш цхьана вIашгIехьдахара а, вохьа ов гIерахьара,—хIаьта из керттера а да — социалистически мехкаш, коммунистически партеш, кхы мел йола революционни отрядаш болламаш вIашагIкъоастадара, вIаши дуьхьалдахара. Цу тайпара политика — империализма хIанзарча стратеге ягара лоархIанегIа долча лостамаш цаI.

Цу дуьхьалча гIулакха чуягtаний массе тайпара политически, экономически, кхыйола средстваш. Дунен социализма, коммунистически къаийкорвануkхалеш болама низаш вIашагIкъоастадар дукха [illegible] ягха гIерт керд-кердан тайц - тайпарен политически низам революциони [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кашка керда общество хьалхеча хана, капиталистически мехкашка дукхача наьха революциони къовсам боаржабеча хан ахилая юсргIонача дегIаахара чоахавеча хIамаеш хайпески лайда эца.

Империализма уж керане гIулакхаш шатоха могаргдолаш бола средствеш йий-тем прогресса низий? Йолаш я. Ягара хьалха цу тайпара средстваш [illegible] коммунистически [illegible] керте [illegible] бола [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бола дунен антиимпериалистически фронт хьалхар.

Дунен бахлой коммунистически болами еррига практика ягара чIоагIагIча тайнара дог техаш а [illegible] бахьдар: антиимпериалистически къовсаме толам баргхилара бола тешал цул къаьст - къаьстача участкашка санна, иштта дунен халкъашта юкъерча масштабе а духьал пролетарски интернационализм хилар. Из гIулакх къаьстта боккхача лоархIаме да хIанз, дIахача, моллагIча хана хинначул дукха а чIоагIагIча плацдармашкара халкъий паргIатон право бахьан долаш къовсам боацабо болча низашка кхоачаш [illegible] [illegible].

Коммунистий кулгашна дуне мел доал дахтаг тIа чIоагIъьлий капитализма иштта йоагIа общественни формаци лоархIалун йола вейна дунен социалистически система. Капиталистически мехканкара коммунистически партеш, дукхаа най юкъе болаш йола, внимательни партеш е хIанз укх саьхьа болаа йоккхий йола [illegible] уж кхе а, цар массанахьа а кхайкаеш империализма политикана реальнегIа бола альтернатива а хилла латта шоай политически программаш а. Кхьметтел тайп - тайпарча общественно - исторически бахьанех антиимпериалистически низашта керте коммунистически йоаца партеш нийсъеннача моттигашка а цар естественни дог гIоттагта дунен социалистически системе хул, хIаьта идеологически мел йоI а, социализмагахьа эволюци [illegible] ю цар.

Социализма идеяш, [illegible] [illegible] къовсама [illegible] [illegible] керд-керда миллионаш болча наьха [illegible] [illegible] чу йоссаш латт. Ира политически къовсамаш дарлаш латт капиталистически [illegible] а хIана дац аьнна дагара [illegible] Францера Англе кхачадаш а Италера Чиле кхачадаш а. Массе метте йоккхий къаман политически кризисаш хьувш латт. Цу къовсамe, партерa [illegible] [illegible] [illegible] выступленеш [illegible] лостам. [illegible] системана хе а дун [illegible] хIана тоха могаргдола низаш вIа[illegible] [illegible] керванукъалеш болама [illegible] а.

Халкъа хьалхашкара шоай керттера декхар [illegible] марксистана - ленинизма хIала революцион [illegible] антиимпериалистически низашта хьахинне [illegible] керлача торонех халкъий гIулакха бига ийда [illegible]. Торонаш хиннаб аьнна, боккъонна долаш [illegible] мича хул цудих. Кхы а хьалхаргахьа [illegible] дегIор да а доа. ХIаьта цул керттера хьал — [illegible] [illegible], антиимпериалистически мугIарий, ягара хьалха хIанзарча заман политически хьолгалла — коммунистически болама цхьоагIон кхетабалара чIоагIдела. Цудухьа да коммунистически мугIарий цхьоагIона империализмо а цул агентуро а ен йола атакаш юхатохара декхар коммунистически болами хьалхашка шай ханара ягара саготтийя дола декхар санна дIаоттар.

Марксистически - ленинизмашта бIарга ца го йоай иштта шоай болама цхьайолча участокашка коммунистически мугIарий хийцадалара тенденци хьалхашка хилар а. Ягара кхеранегIа йола из тенденци лелош а хийна хьостий марксизма-ленинизмана, пролетарски интернационализма принципашта когаш тIабийтa Китаера Мао Цзэ-дуна группа. ГIаьна йолхаш йола, дерригача дунен коммунистически, революционни болама духьалъярах йола националистически, великодержавнически, [illegible] уйлаш кхоачашъе гIерт из группа. Из тийшача балхах лелаеча, бIарт, беIабоачи гIулакхашка шоашта [illegible] группировка ю дарра хьачча дехьал лоллача империалистически диверсей гераах революционни, кортамукъалеш противни [illegible] духьала доаттабеча къовсамо тIа-тIа шерашна майдa шоай йолча империалистически реакцин оцахийтад.

Цу хьалашка къаьстта ира латт марксистско-ленински хьехара цIена бахьан долаш. коалиции [illegible] шоай революциони торе тIара дIахьеараште гуллараш хьад ца дун къовсам лоацамь беза декхар.

«С Е Р Д А Л О»

2 оагI, 5 июнь, 1969 шу.

ЛЕНИНСКИ ХАЛКЪА ШКОЛАШ

[illegible] В. И. Ленина 100 шу дуъча [illegible] кийча ара.

ТIайна социалистически [illegible] товарни продукцина реализаци ара бен бетта илли 102,5 процент кхочушбина, шолгIа шераш [illegible] предупре шах 3 миллион сом гарга бе. [illegible] республика [illegible] 102,2 процент [illegible].

[illegible] социалистически [illegible] коммунистически къахьегама ударникаш [illegible].

В. И. Ленин вав 100 шу дуъ да гарга ме гIерт тха коллективерча хIара сага дукхагIа бовзи хул баьчча теоретически тIехьале Iомае. ХIанз ленински тематико кертера моттиг дIалоац партийни дешаре, лекционни пропаганде.

1968 шера ноябрь бетта коммунистически къахьегама [illegible] энергоцеха болхлоша шоай собране лаьрхIар ленински юбилей производствени толамаща сатийра [illegible] массавар юкъе а воллаш ленински дешарца вагъе. Цудухьа цар лаьрхIар В. И. Ленина вахар, из хьабена къахьегама вакъ, цун теоретически тIехьале Iомае. Из инициатива хьалъяьлцар партийни комитето. Предприяте хилар къахьегамхой собрани. Цига массайолча коллективана сопаш тIайхIар В. И. Ленина биографи Iомае.

Массайолча участкаша, установкаша, сменаша ленински школаш вIашагIйоххарна дукхлёина тхона [illegible] пропагандистий кадрий [illegible] хьалъехьаргьа дов.

Пропагандисташа тIа гIерт [illegible] массашта дийна кийчо бола кулгалдей.

Ленински халкъа школашта кулгалдеш бе партийни бюрон болхлой.

Партийни комитето оттайр дешара план. [illegible]

Курса программа [illegible] тейна.

«Ленинс коммунизм хьалъбахара проблемаш» яхача темах бола теоретически конференцис а сц 1970 шера апрель бетта курса еррига программа чакхъйиха йорхI ехха.

Ленински халкъа школаша дешаш багIараш дIа-хьа дешаш 750 дешара учебник. ТIехьа юкъераобразовательни кийчо долха йолаш бола ладувгIараш болча школашка оела вогьоду духьаьй В. И. Ленина биографи Iомадар. Цу школай дешара программаща [illegible] художественни литература, гейтара пособеш. Берригача пропагандистшта методически [illegible] дий.

Бетта шозза, болх чакхбаьлча [illegible] тIехьагIа, наладчикаш, операторащ, насосчикаш, слесарш, электромонтераш ленински халкъа школай занятешка боагIа.

ЛоархIаме да ленински школашта кулгалдеш цехайн участкайн начальникаш хилар.

Цудухьа пропагандисташа массехкулла новкъостал ду ладувгIараш теоретически материал [illegible].

Болгадахкха [illegible] цун школай дукхагIйола пропагандисташ дика кийча йолаш хилар, школай ладувгIараш бекхача боллачи ух экзаменна. Занятешна чакхъбхара методика дика йоазорал совгIа шоай производстве а дикагIа йовзара, [illegible] чуьхарча а дунен халкъашта юкъарча а политикаех кIоарагIа кхетабара партийно хьажаха пропагандистий семинараш ю.

Коммунистически къахьегама [illegible] № 8 бола [illegible] бахт тайна коллектив я. Энергоцеха болхаж тейна ба тха берригача чоалханерча болхана болх. Цудухьа коллективе, [illegible] хIара болхлочо дика кхетаду [illegible] тIабуха бехктокхаш. Коллективо толамца кхочушбаьй уж шерара квартальни ши план. Неке вIашагIъелича ленински школа дешаш ва 18 саг. Тайп-тайпара кийчо йолаш ба уж. [illegible] бай цар дешара боарам. Цудухьа школа пропагандиста Шаталов Петр Григорьевича цахадаш тергам тIаухийт цар политически боарам лакхбара. Цо Iоальй йохкаш опыт, хIара занятий дика чакхйоаккх. Занятешка шерра пайда эц тейтара пособех, газетий журнальни материалех.

[illegible] пропагандистанта семинараш эр партийно къахьата [illegible] материал коллекция [illegible] уж Iолаьара.

Ленински юбилейна кийча ега хана къахьегамхошта [illegible] болча партийно-политически болха доархIаера [illegible] ленински идеяш. Ленински идеяшта пропаганда яра болча цу форма новкъостал деrда идеологически болха боараи лакхбара. [illegible]

И. НАЦЕВИАН,
[illegible] НТМ [illegible] секретарь.

КОММУНАРИЙ ВИIИЙ ЙОIО ДАЙТА ПИСЬМО

Дунен халкъашта юкъерча пролетариата гIийй а хинна дIаетта доле «Интернационал» яха шийн гIордаьнна революционни илли наьдаьд 1871 шера кхоае Парижски коммуна бIухочо Эжен Потьес. Из илли авторо дIадаьккхад хета дешин тIехьа а долаш: «Гражданина Лефрансега, Коммуна членага».

Коммуна хоьхка дешаш яхавь Гюстав Лефрансе. Тайп-тайпара хиннаха цу бюро президент, исполнительные комиссе член, тIехьагIа — къахьегамей обменех комиссе член а цул тIехьагIа финансий комиссе член а хинна ва. Шийн доттагIчуна Эжен Потьена оагIув оагIоца а болаш хийтал ва барринкадашка.

Коммуна ехачул тIехьагIа вадда холол лекха дIаваьхав Эжен Потье. Ийс шу даьнначул тIехьагIа Франце юхавеча кхы хьа из луш «Болхлой парте» дIачуваьхав из. ХIьата 1887 шера ноябре парижски болхлоша Пер-Лашез яхача хашнашка дIаваьллав Эжен Потье.

Шийн тIема доттагIчух Гюстав Лефрансе кхел минита шийсъекинай дувиа тха школерча В. И. Ленина музейта дайтача шийн письмо. ТIа Лефрансе вийнй ваIа йоIо—дIа-йоза ухийтача ваьхатанха гIолла бувзеш тасса тха вIаштIехьдаьначча Инна Сергеевна Лефрансуе, хоаш бу «Советская Белоруссия» яхача газета тIа Белоруссе Пуховичски района № 3 йолча Марьиногорски школа преподавателе В. Орлова, В. И. Ленина школьни музея Совета члена.

Коммуна тоIаьяраша ве суд шийн Лефрансена. Из дашичоа Iалашмоте дукха ахча диллалдар. Цхьабакъда Гюстав Лефрансе веше Швейцаре дIавахха кхтув бакъвад. Халача хьалашка бихар коммунара дезал Женеве. Улицашка галстукаш йохка ехача хьачаваш цун воI Жюль (Инна Сергеевнай даь-да). Тоьа йоазаш, селлара хьалача хьал тIа шоаш [illegible] шиIаье а, университет [illegible] кхай Жюль. [illegible] Росе хьа а веха французски метт хьехаш преподавателалла бола ве полавежав Жюль. Петербурге эрсий паспорт луча хана чиновникашта тейман аIа туйна а ва, «Лефрансе» [illegible] йезача дайтта «Лефрансуа» йидаьй.

Жюль, е, Россе дувах [illegible] хьиачув тайпара, Юлий Гюставович, кхо воIи Сергей Юльевич [illegible] воIи (Инна Сергеевнай да) хиннав.

Инна Сергеевнас письмо тIа дуви, дукха шераш дIадахачул тIехьагIа Швейцарера Парижехьа дIавахха вIаштIехьаьннад шийн даь-даь Гюстав Лефрансе, ахкаш. Цигга книжка яздьд цо «Коммунистически болхина очерк» бохаш. «1871 шерарча парижски коммунарий болхана очерк» яхача тешача цун хьалхарча дакъа конспектировал дий В. И. Ленина лоаца хе Йовхарша 1906 шера холе шо Парижке волча хана. 1901 шера кхелхав Лефрансе. Еррigача болхлой Парижe дIаволлав из.

Шийх дала а дувц Инна Сергеевнас письмо тIа. 1901 шера Виппице хьй из. 1925 шера педагогически институт йисте а яьккха, шийн даьдаь даь даь хан сейна. педагог урхаиай цуна. Шоаьтакъа гаргга шера болх баьб цо Брянски областе.

Шийн письмо чакхдоалаш Инна Сергеевнас В. И. Ленина музея совета членашка аьлу: «Деса доттагIчIай ЧIоагIа хала хетара дар сона шугара письмо доагIаре... Саькерламеш аьлаш бохк бе оаш бер. Маьрша Iеила шо. И. Лефрансуе».

Исторе урокашка Парижски коммуна Iомаеча хана, аьлу В. Орлова, шеслагIча классашкарчара Iомаеш из коммунара дийй вийIа йоIо дайте письмо. Письмос дешархошта новкъостал ду коммунарашта кераглIаьмашча денашлерча гIуланха хьоаргагIа хетаде.

(АПН).

Гровне Сунженская яхача улицагIа № 45 йолча цIенка ялх бетта ремонт еш хилар республикански ремстройуправлене ранов тхи бригада. Вай да из шу ворхIалгIача домоуправлене чудоагIача цIагIа бахар. Цу цIенкашта хьатIахетта шийн довлакхе ши цIаьг а долаш бахаш ве граждани Торпитъин.

(Шоаш) ремонт еш ара мел яхк ерригапуяхаш [illegible] шIeя кораштa кIaлe [illegible] ремонт [illegible]. Наха дIа-хьа тIех-

[illegible] МЕЛ ХЬЕХА ДЕЗА ТХО?

бувзаш а чIоагIа [illegible] ух [illegible] хоIи [illegible] ла вуйкаш. Цул совгIа юе а [illegible] тонн [illegible]. [illegible] ремонт [illegible] ремстройуправлене а е из шIа чудоагIача ворхIалгIа домоуправлене а болх бечa хьалашка, а ух [illegible] бетта [illegible]. [illegible] доагIа [illegible] мегар [illegible] уж.

[illegible] е дагадохаргдоацал-тхо [illegible] уж дувхаш [illegible] дIаяхи. Е [illegible] шин управлене кулгалхоша? Цу хаттаре [illegible].

И. ДУДАЕВ,
[illegible] улицей комитета [illegible] председатель.

А. С. ПУШКИН ВАЬ 170 ШУ ДИЗАРГА

СИЙЛАХЬ-ВОККХА ПУШКИН

[illegible]

Июнь бетта хьалхарча дIара кIирандийнахьа сийлахь-воккха поэт Александр Пушкин ваьхача, цо болх баьча, из дIавеллача Псковски областа Михайловски яхача юрта. Сийначa бав тIа гуллу нийтташ воаваш нах. Дурчаг1а цига цар 150 эзар совгIа саг. Соалха царел а дукхагIа. Поэт волча хьоашалгIа богIа уж из вав ва хьатIаотташ.

Укх шера из вав 170 шу дуъ, 133 шу даьнна из кхелха. Цхьабакъда вайга хьаьттача из вийна вац. Вайна из массаза а дийна ва.

[illegible] Пушкина [illegible] поэт. Из да хьа- [illegible]. Октябрьски революци хиннача хьалхарча дийнахьа деша газети хьахата тIа кепатеха, наьха сихагIа цун фаьлгаш, стихаш, «Дубровский», «Капитанская дочка» [illegible] хургIолаш [illegible] Пушкина [illegible].

«Из баьсан [illegible] хьаназоагIа хурrва со халкъа...»

[illegible] хьана цун йоазош деша хавар халкъа. Поэзун дешар хоза хавар из [illegible] Пушкина [illegible] а йоазона.

[illegible] «Памятник» яха стихотворени. Кхоанен сагага аьлаь яр из. Пушкина замаш наха кхетаяндар мах а бахар «Памятника», поэта шийн а. Дукхачарна моттар из сердал из ду седкъа ба аьнна. Цар кхетамаш шоай кортошта тIа гIалла Пушкина кхоанена, вейна хьахьал дехга. Кхьча нахаца, кхьча заманца...

Пушкинах ше статьяш аьнча хана сийлахь-воккха критик Белински лоархIаваьцар Пушкинах хилча поэт але, хIана аьлча халкъа поэт халкъа шийна дика вовзаш хила веза аьнна хетар дуъна.

Бакъда, [illegible].

[illegible] Пушкин волча [illegible]!

[illegible] Пушкин [illegible] 100 шуи вав 150 шуи [illegible] хана Михайловске пушкински [illegible].

[illegible] Пушкинах [illegible] культурана, вай общественно исторически [illegible] уж.

[illegible] Пушкинах [illegible]. Юбилейни [illegible].

ухаш, хIора шера ух укхаза нах. Саг кхайкхаза, бехаза, Пушкин везарах, из дийнача моттигех бIарг тоxар дувьа.

Цу моттигашка деррига а Пушкинах дувцаш да. Вайна массанена а дукха веза, вай массане а кхетаву поэт дийна хилар, из вайна юкъе хилар хьахьохаза керда хIанаш гучадувл тIара шера.

...Из воккха ваз да Михайловске из йоьш хилар! Дунен шолгIа тIом лаьттача шерашка моастагIчунгара хьаьъкха, кIаллара яьнкха тхаметтаоттаь Пушкина юкъ дIаенна я из. Говзача, дикача кулгаша юхадийнир уж йоагIе, чIалакъа зиина моттигаш.

Башха-дика ва «Борис Годунов» — исторически философски трагеди сийлахь-йоккха образа. Берриге Россе, берригу эрсий вахар хьахьекхад «Евгений Онегина» тIа, «Пророк», «19 октября», «Бура», «Зимний вечер», «Песни о Стеньке Разине», вай дукхаза дарши а Михайловске [illegible]...

1967 шера Михайловске хIоамар хьалхара Ворисгоршин Пушкински [illegible]. Миттa хьайийлар Пушкина сий дара, из дукха везара керда оагIув.

Из советски воше, советски литература вахаре событи я. Из Пушкин дикагIа ловзара керда дагIа да. Цу дийнахьа советски наьсе шийн деш дуст Пушкина воскетешка. Цу хана дика хIара шера вай поэтахьалхое тайптайпарча халкъий поэзаш уж

укхаза. Йоазош йешара а ух вай нехна вай литература хьашна... Укх шера кхоалагIа чакхдоаьхх вай из цIей.

Керда Пушкин вац вайна юкъе. Керда Пушкин хила йиш а яц. НагахьаI гений воале — из Пушкина тара хургвац, из массаза а вийна тара хургва — Лермонтов, Тютчев, Некрасов, Блок, Есенин, Маяковский... Хано хьалхьакхаргдa шу мугIарах дIаxe наналгIа хаттаргда. Из тара хургвац Пушкина а кхьча сийлахь-воккхача поэташта а. Из ше шийна тара хургва. Цхьабакъда, Пушкински дешана шийн бувзам болга хов халкъа а хана а хьалхаьна шийн бехктокхам кхетабеча хIара поэта. Йоккхача поэзена гу Пушкина лакхел. ХIаьта из Пушкинна шийн кот [illegible] а гIерт. Эрсий поэташ хиннa а тIa Iеш кхьча меттала язду вай нехна поэташ я. Цар къахьета, шоай тайпара лоарI Пушкин. Пушкин йIаргагора шу хана цхьатарра боъкъоалаш йоаца, тоIалаь доахка халкъаш, цо яздора царех, цо уж хьалъеттадир. Цуна хезра шийн стихаш цар еннаргйолга, вай общественно массанеца нийсса боъкъоаш йолаш уж хургболгах сакхуш вар... Украинна а гуржечо а, балкара а литовна а, черсечо а молдаваща а цхьаттара сий ду Пушкина. Цуй тамашийна поэзи бахьан дийна а ю Iеш. Дегаш дIоахлу, дикага сатувсийташ доъ ла мугIараш цо яздарах а. Цудухьа Михайловска вайна хер Росе, Украине, Белорусе, ГуржегIа, Армене, Азербайджана, Казахстана, Молдаве, Туркмене, Эстоне, Таджикистана, Татаре, Калмыке, Дагестана. Кабардино-Балкаре поэтовша лег чура баккал салаш ду къахьеяьлаш... Вайна хоъ цар оал, цар меттала къамаьл деча Пушкина оаз. Халкъа хиина из Iеш вай нехна дахача дувкхача къамийн дукхача халкъийн поэт хиннав Пушкинах. ИIоалa хоастача довла хоургда Михайловске юбилейни деношка!

Вахалва Пушкин а цун поэзи а!

(АПН).

А. С. ПУШКИНИ ГIАЛГIАЙ ЛИТЕРАТУРЕИ

ХIАРА халкъа хIана вай вьина ва шийн гIорваьтта поэт. Ниттача поэта говзамеча йоазонаша вайна гучайоаккх шийн халкъа вахара юкъера гуш долчун, ховлучун, метергдолчун, ваьхa дезий уйлаша тIаьцачун хоал. Цу тайпара гу вайна, воккхача эрсий халкъа литературе Александр Сергеевич Пушкина вIи (1799—1837 шш.). Эггара хьалха эрсий поэзи хьайолвенна хьаст бе А. С. Пушкин. Эрсий воккхачо пролетарски яздархочо А. М. Горьке хозахета [illegible] «Пушкин — тха юхьагий юхьиг я», — аьнна. Эрсий литературна А. С. Пушкина говзамеча йоазоний бола лоархIам цхьа моллагIбар хиина Iаш. Цкъа-дале, шийн халкъа духовни вахара шерагIа а, сийрдагIа а йола оагIонаш дIалоаш цар. ШоллагIа-дале, доккхача эрсий литература юкъ дIайоллахьама хиина из Iеш, эрсий литературии метта дерд елладеш хиина из Iеш, хIаьр арахийна кердa долаш сенна наьха дегашка дахиш а дезаш а да уж.

Массане кхетее [illegible] моттиг дIалаьцай А. С. Пушкина говзамеча йоазонаша дерригача дунен халкъий вахара юкъе а. ГIорбаьнначa кхьча халкъий яздархой — Шекспира, Данте, Гете, Шиллера — произведенеш санна цун говзамe йоазонаш кхьйа эрсий халкъа хиина из Iеш шоай лоархI дукхача, тайп-тайпара метташ дунача дунен халкъаша. Цунна тешал ду хIанзалехьа поэта произведенеш 87 меттала арахийна хилар, цар тираж 120 миллиончага кхоачаш хилар.

Эггара хьалха, шийн тхьо шу а далале яьхьа «Чаадаевга» яхача стихотворене тIа А. С. Пушкин дIаэттар шийн халкъа оагIув хьаллаьца. ХIаьта из белгтала гучадевьлар 1825-ча шера сенатски майдан тIа паччахьа Iаьдало декабристий восстани йохаьчул тIехьагIа. Шийн безам царна бовга, шийн догдарех лазнига, паччахьа Iаьдала ше дукхьал волга хьахойт поэто шийн дукхача керхача произведенеш.

А. С. Пушкин ваь 170 шу даьчнах, из веша а 130 совгIа шу даьлнад, хIаьда а цун говзаме йоазонаш шийн халкъа гIулакх доаш латт. Уж тахан а шоай лоархIам а, шоашара наьха бола безам а боавза да. Ала йиш йолаш да, уж хана йIоахало къадальдаш, аьнна, цар лоархIам бола гIулакх дIад эрсий поэзи а, проза а хьахилара а, уж дIахо дегIеахара а.

Цул совгIа А. С. Пушкина говзамеча йоазоний вай мах бедаргдаш цар кхьча халкъий литератураш дегIадовлаядара хьайча даьъах. Белггала из ала доагIаш да Сийлахь-йоккха Октябрьски революци хинначул тIехьагIа шоаш боьшоина дегIаьаха из долалоьвча халкъий литературех. Къоастта доаьх [illegible] да гIалгIай литература.

А. С. Пушкина поэтически а прозаически а говзаме йоазонаш довзаш а дезаш а хинна, ала деза, гIалгIай [illegible] а йоккха а мел йола литератор. Из белггала гучадоал вайна укх [illegible] хьежача. ГIалгIай советски литература эггара хьалхара оаьа, болла-хача хьал дIалаьна [illegible] классически а советски а литература дIадаьтагIа [illegible] гIалгIай меттала яхара гIулакх. ХIаьта эггара хьалха гIалгIай меттала [illegible] хьачийрет а, гIалгIай советски литература цигIадара юкъе шоай моттиг дIа-лаьцачарех а ма А. С. Пушкина поэтически а прозаически а, драматически а произведенеш. Духхьал поэт вийна 100 шу дуъаш — 1937-ча шера Нохч-ГIалгIай книжни издательствас арахийцар гIалгIай цу хьанерча ико дикагIа болча поэташеи прозаикашеи Муталиев Хьажбикарa, Озиев Илеза Ахьмада, Осмиев Хьамзата, Мальсагов Мухтара, гIалгIай меттала яьхача А. С. Пушкина сочинешей гуллам.

ХIаьта шоай халкъа балахьухьара юкъера дики говзал Iомаяж вайна эцарел совгIа, А. С. Пушкина а, кхьча эрсий яздархой а говзал Iомаярца, литературни опит хьаьарца тIехьарча хина боьшоина бола халкъа яздархой хиле дIаотт Озиев Салман, Муталиев Хьажбикар, Зязиков Бахьаудин, дукха гIалгIай писателаш. А. С. Пушкина говзамеча йоазонех кIаьдвеннача наьъахонеа сийлача дьестах эшаш бола пайда эцаш хьевоагIа со, — йоах цхьан шийн стихотворене тIа гIоровыннача гIалгIай поэта Яндиев Джамалдина, А. С. Пушкина говзамеча йоазонех.

А. С. Пушкина творчество дукхаь езаш хиннaлга гучадоал вайна Октябрьски революци хилалехьа а цул тIехьагIа а гIалгIаех хьабаьнинча публицистически йоазонаш деш хиннача Боровкин Вукхой Ибрахима, Мурзабеков Османа, А. Джамурзаева, С. Альмурзаева, Беков ДорадгIий Тембота, Мальсагов Зоврбика, Альдиев Султана, ишта [illegible] а йоазонашка хьежача. Царна геттара дукха езаш а, дегахов хош а хиннай А. С. Пушкина лирика.

Поэта ше ше сийларе [illegible] а йиллургйоацаарех цаI хинна дIадувцай А. С. Пушкина цIи.

МАЛЬСАГОВ [illegible],
историе, метта, литература, [illegible] Нохч-ГIалгIай [illegible] Iилма-[illegible] институтий Iилман болхло.

Михайловский яхача юртара А. С. Пушкина цIа-музей.
В. Базарова сурт.

КОММУНИСТИЙ СОВЕЩАНЕГА

Цудухьа тIабийраал из дехкар кхоачашдеш ба коммунисташ. Укх тIеххьарча беттанаш хиннача Польски вIашагIкхийтача болхлой парте, Германски коммунистически парте, Америка ВIашагIкхийттача Штатий, Аргентина, Канада, Бельге, Перу, Дане, Ирландa, цхьаьлча кхьча вехкий коммунистически партей съездашкa хьахьекхар коммунистически болам тIа-тIа тоалуш, вай котален байрах — марксизм-ленинизм, пролетарски интернационализм хьалдолара уйла тIа-тIа чIоагIлуш латташ хилар.

Марксистско-ленински лард тIа коммунистически мугIараш кхотадара къаьстта боккхача лоархIаме хиннай 1969 шера дунен халкъашта юкъерча Совещанена кийчо яра процесс. Совещанена кийчо еш дахча хана дунен дукхача вехкий интернационалисташа хьалхашка латта декхараш кхоачашдара цхьана къахьегараш вIаштIехьаьльар коммунистически болама цхьайолча звенашкa укх тIеххьарча шерашка хьаьчаьна хийрадовлара тенденци дIаккхa. Берригача коммунисташта, бIаьш шийлнонаш болча империализма дукхьавлерча къовсамхошта чIоагIа дика а детаьд тIа-тIа чIоагIагIа сомне йоаккхаш йодда марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма принципаш тIа коммунистически мугIараш цхьааргIа йолаши кхотадеппен хилайтаргахьа йола уйхаIIена теденци. Совещани кийчъяра процесс ше, коммунистически болама коллективни документ кийчдара вежарашта йолча партешна хердa хиннa эффективни производств [illegible] хиннай хана хьалхашка эгча халкнаш сталара, ерригача партешa шоайна дIа-хьа дувнар дикагIа кхетадара царна хетараш вIаши гаргадоалдара а империализмана духьала лоаттабеча къовсаме деча долаш, пайдане цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара а.

Керда Совещане кийчъеча хана шерагIа хьагучаьйнай коммунистически болама хиза хьалаь долаш йола ленинизмо кийчъаьь демократически методаш. Дерригача баьъавама йиш кулийи дIакхийиаде: хIапзалца хьа цIаккха а цхьаккха а коммунистий дунен халкъашта юкъера совещани кийчъелац 1969 шерара коммунистий Совещании санна оел коллективно, демократично, хургIоача форуме дакъа лаца лаьгча ерригача партешта хотар теркалдеш.

Шу совгIача хана Будапеште болх баьб 1969 шерарча Совещане кертерча документа проект кийчъяра йолча тайп-тайпарча кийчон организацес. Цун болхаш йола илла юхтьаьна дукха совгIа-оаьаргIа йоагаш вежарашка йолча 40 парте дакъалаьтта Балха группе кийчъйар. Цун тIехьагIа барI парте викалаша кертерча документа юххьанцара проект оттайр. Из тIеххьара 1969 шу долалуча шихье 18 парте викалаша, цул тIехьа — 50 хIама яц аьнна йолча парте викалах лаьттача Балха группе, 67 парте викалаш юкъе болаш хиннача Кийчон комиссе йийхар. Совкха февраль бетта Будапеште дIайолийхав кийчон болх, цул тIехьагIа Москве хьа а беш, йийтa шкерa а чакхбаьлир.

Царех хIара этапе масса оагIорахьара, чIоагIа дискусеш хиннай, дукха тоадераш предложенеш тийннай, уж ерригаш а йийцай. ХIанзарча чоалханеча политически хьалашка селлара дукхача нехарашка болча партей документа позитивни, конструктивни бIарча цхьа проект цхьана оттаа вIаштIехьдалар ше а да коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра юкъе дика доккха дакъа лацар.

ХIанз Европе, Азе, Америка, Африка латташ коммунистически болхлойн партешка юкъаш латт хургйолча Совещане кертерча документа проект: «ХIанзарча этапе империализмана духьала лоаттабеча къовсама декхараш а коммунистически болхлойн партешна, дерригача антиимпериалистически низама чакхдаьххача гIулакхий цхьаьнгIа а». Французски, Германски коммунистически партей, США, Чиле, Перу, Венесуэла, Аргентина, дукхача кхьча компартей кулгалдера органаша, масса оагIорахьара хьежачу тIа хьагIа, Совещане из юкъара тIаьцарах [illegible] яха марксистско-ленински лард душ [illegible] сопалда.

Керда дунен халкъашта юкъера коммунистически форум кийчъяра беча балха тIеххьарча стаде кIаьчаб марксистан-ленинцаш, [illegible] революционни, антиимпериалистически [illegible] тахара гIулакха хьалхара шоай бехктокхам борза кхетабеш. Бакъвар аьлча кийчонa болх хIана а беррига чакхбаьннабаб, къовсаме дуса цхьадола дешаш хIана а диллар [illegible]. ХIара балда, коммунистически мугIарий цхьоагIонна тIехьара къовсамхой уж дешаш къаьастадергдоле нийса наькъаш лаха чIоагIа лаьрхIа ба, хIаьта цар уж довзар а да.

Июньски вIашаIехкаро алсамна бахьанца вай заман коммунистически авангарда цхьоагIонга бодача новкъа тIоллаш дIахо дIахьадаккхашахьа дахар хургда, революционни болама кхы отрядаш кхотаяра процессе исторически веха хургья. Шоаш империализмана духьала лоаттабеча къовсама хетабаь, вай илланеъа масса миллионаш болча нах тоьа, дог доахаш ба, 1969 шерара московски Совещани [illegible] болхана бахьан долаш лоаттабеча къовсамашка керда тIехдаьнна доккха дакъа лацарна белгалдаргда аьнна.

Советски Союза коммунисташта, [illegible] болча ерригача партей коммунисташта а [illegible] дика хет, коммунистически революционни мугIарашка интернационалистически тенденци чIоагIъеяа. Советски Союза Коммунистически парте В. И. Ленина хьалкхоьвлий пролетарски интернационализма принципашца шоаш бодаш дукхаьна хургIоашa уйлаеш. Шийн историе чухахIара а цу верча принципашта тIера хьадеппац цо, дIаккха а ер а да.

Кийчоа бола бош мел вIехахача хана КПСС кхьвнерра хIоалхлетгаболь керда коммунистически Совещане гулъяра тIаберзабоь дунен дукхача а дукхагIа йолча коммунистически болхлойн партей цхьа. Цо хьалхаре дакъа лаьцад Совещане толамегIа чакхъялийтара тIаберзабаь беча берригача кийчон болха юкъе. Советски коммунисташ шоашкара дакъа лоацарга карла дергдунен коммунисташ вIашагIкхетар ше чакхдаккхара юкъе а.

Ленински парте из гоззни къоасташ болаш белгалдир КПСС ЦК Генеральни секретара нах. Л. И. Брежнева 1-ча мае Москве хиннача митинге из къамаьл деш. «ХIана — аьлар цо, — тIеххьара чакхйоалача фазага хьача вежарашка йолча партешта дарех нийсо Москве хургйолча коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещанена еш йола кийчо. Вай парте шийн мел долча кхочар дерда из Совещани толамеча чакхъяьлийтара а империализмана духьала, машар, демократи, халкъий маршонкъеле, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсамехь керда лоархIаме доаккхe а к[illegible] дIаоттийтара а».

[illegible]

«АЛАМ ЛАТТ ХА ТIА»

ДУКХА ХА йоццаш Нохч-ГIалгIай книжни издательства арахйийцад «Алам латт ха тIа» аха М.-С. Плиева стихай сборник. М.-С. Плиев гIалгIай художественни литературана юкъе веван 1957-ча шера. Хьалхарча юкъа дешаш бараашта из вовзар поэт хиларах тарре. Цун стихаш кепаеттар «Лоамаш Iуйре» яхача альманаха тIа, «Сердало» газета тIа, уж ешар радиона си йолча литературни передачашка. ТIехьагIо М.-С. Плиев хьовзаре дакъа лаца волавелар гIалгIай прозе а.

Дешараашта йовшта йоазь йолаелча деш Плиева произведенеш хIара денна ахар сенна шоаш язъяра говзал а чулоацам а лакхлуш хьайоагIаш хилар гуш да. Нагахь хьалхарча хила цар, дукхагIа долча дакъе, вахарцара лоархIамегIа йола темаш йиэза чулоацар ала йиш хиннане, хIанз вайна гу цуа творчествоаца дукхагIа моттиг дIалоацаш йолаш произведенеш советски сага уйла а вахарцара цун моттиг а, Даьхенне а, партена тешаме хилар а, шатта кхыйолча социальни темашца ювзасане хилар. ЛаьрхIа а, теша вешавеш а я гражданскии тIема шерашка Нохч-ГIалгIай махка лаьттача турпалаша гIулакхашта хетаь поэта Плиева язьнь произведенеш. Вай хIанз дувцаш дола «Алам латт ха тIа» яха поэта стихий сборник боарамга диллача доккха бац. Цу юкъе яхараш ерригаш а поэзитIа соагIа стихотворенеш мерра яц. Бакъда дешарашта цар, дургбола пайде а эстетически салоIам а боккха ба. Из да, кийса алча, книжка маьт хилар а. Шоай чулоацамга диллача тайп-тайпара я поэта стихаш. Сборника юкъе я «Из боаргбоаца малх ба», «Цунгуьа хестаю аз партие», «Октябрь», «Айде пелаш» яха а, кхыйола а патриотически темах язьнь стихаш. «ГIовтта, адамаш» яхача даьгье — тIема духьал, адамий хозала гIулакхех, советски сага декхарех язьнь стихаш я. «ДоттагIчунга», «Лоамаш йиIиш бесам» яхача шин даькъаша — вахара уйлаех, адамашта юкъерча тешамах, безамах язьнь стихаш. Шоай идейни чулоацамца, язъяра говзалца, уж стихаш эрга йола а, цар тешаду Плиева советски сага вахар, цун цIенагIйоаза уйлаш ших йовзаш хиларах. Деррига дуне тIара къахьегашиэ ахам да тахан В. И. Ленина дена бIаь шу дизарга накъа дахара кийчо ей. Тахан массанена гуш да бIаьччабара бозаш боларэ боалийн боккха хилар. Къахьегаш хьийсарх а В. И. Ленина цIи советски адамашта. Из дика кхета а деш «Из боаргбоаца малх ба» яхача шай стихотворене тIа Плиева язду:

Хьоатеннзачоа хьаст ба Ленин,
Балха — дегIа вах ба.
Iилмий кIоарга вах ба Ленин,
Из боаргбоаш малх ба.

ХIара поэта шийттайпара оаз хила еза, цун йоазовнаш кхычар поэтий йоазовнаш эрга хила деза. Поэта Плиева оаз кхычар оазел эрга я, оттIадеш дола сурт къачаоттаде гIертарна, шай творчествоаца вахарцара керттера лар чулаца ловш хиларна. Тайп-тайпарча темашта хетаь вай дуадача сборникацара цун стихаш хилар бахьан да вай вахар шерригIа бояхаш, хIара дешна дегIадоагIаш, тоалуш дьадоагIаш хилар. Керттерчох аьлча поэта творчествоаца—вахарца бузам боаца художественни произведенеш, шийца коммунистически хеттам бахьан йоаза произведенеш дийца бокъ хета тIаьхьарибашага кхета ду. Хьахоргдац вай «Октябрь» яха стихотворене. Ала деза цу темах дукхий ахнеш поэташ дукха язъям хилар. Бакъда цахарцна тера иц вай ювца стихотворене, укхаза шин тайпара еша хоз поэта оаз. Поэта бегалдоаккх адамашта партIаро шо нар, вай кхаь хургдача къаьмаьта паччара доттагIала шоагIдола Октябрь хилар, цун сердаха деррига дуненна йоагаш хилар:

Лоамаш нах бах дегаш делаш
                               етта,
Махка мел бар шерза доттагI
                               волаш,
Даьхе баьхьи воацаш дIкотта
Нигь хьахьекан сийлахь парти
                               йолаш.

ЛоархIам болаш моттиг дIалоаца сборника юкъе яхача гражданска тIема, Сийлахь-боккхача Даьхен тIема турпалашта дехача стихаш. Царех я «Окоп», «Хьо кхеттар кхер из Iаьрина бала», «Боарз бе багIаш», «Алам латт ха тIа» яха а шатта кхыйола а стихаш. Цу стихашна белгалдоакхе вай къоачан тIехьено даьй сий долча гIулакхашца шай кхолам бувзаба хилар. Цар турпалча гIулакхашта из тIехьо массаза а тешаме хургхилар. Доккха маIан долаш да вай хала адамий уйлаш тIема духьал йоахалга, тIом хьоабе гIертача зуламхошта дукхьалара доррагача адамий баьт кхотабелга. Цу лоархIамерча темах язьнь я Плиева «ГIовтта адамаш», «Вьетнамашка» яха стихаш. «ГIовтта адамаш» яхача стихотворене тIа фашизмах дунейна хьашне зуламбалгаш а доккхаш поэта язду:

ГIовтта, адамаш, тохаде!
Шоаза дизад цар хьатта цIена,
Тхьаь этт шу юкъе доаладе.
БовцагIал кIаьд да дуц файла
                               хьена,
Хий тоха, вах балане.
Европе хургбар бокха цIе
                               форд
ГIулдача цар махкаьь цIай.

ХIара поэта книжка из дешарашта хьалхашка си йола шай творчески балха отчет я. Тема мегаргйа поэта М.-С. Плиева творчески отчет дешарахо къоабальлаь тIаццаргхиларах. Из бакъду «Алам латт ха тIа» яхача сборника юкъерча стихаш.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад.

Азербайджана столице метрополитена шоллагIа аргIа хьальеш латт.

СУРТА ТIА: Губкина цIерагIча поселке хьалъеш латта «Аврора» яха станци.

И. Игнатьева сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЛЕНУМА ИТОГАШ ЮВЦ

ПРАГА, 3 июнь. (ТАСС). КПЧ ЦК членашеча членалла кандидаташ КПЧ ЦК майски Пленума итогех дийца хоам а бии, партийни активий собранеш хиннай Чехословаке дукхача областашкеи районашкеи. ЧТК агентства бега хоамагIа, ЧССР президента Л. Свобода, КПЧ ЦК Хьалхарчи секретара Г. Гусака, ЧССР правительства председатела О. Черника дакъа лаьцай «ЧКД — Прага» яхача йоккхача машинашъеча заводе хиннача чехословакин столица 9-ча района партийни актива собране. 1200 сов гIча партийни активисто дегIара моаршал телар чехословакин кулгалхошка.

Собране къамаьл даьча ЧССР президента Л. Свобода аьлар, майски пленуме лоархIаме болх баьб партена а бертача махка а, къоабаллаьхьй ший XIV-гIа съезд хьеелла ха хьатIанхачча да йолча юкъегIа парте политика чакхьяхара принципиальни директиваш.

Л. Свобода хьахийкадар, дIахаьда шера августе Москве даь соглашени алхха цаI мара бола реальни ниэкъ ба чехословацки обществана тIаьттача хьала кIалхарловлара, аьнга. Со дег тIейна ва, аьлар президента ший къамаьл чакхдоалаш, обществерча кризисни хьалаз снтха паргIатвовла вайна могаргхилараш. Шаькха а белгалдоаккх ал, из вихха вайх воаеэ тийра хилар.

КПЧ ЦК Хьалхарча секретара Г. Гусака партактиве дакъа лоацараш дуттIабьтар хIанзара кризиски хьал мехка а обществе а кийсалара бахьанашта. Но критика йир органоний процессах пайда а эцаш ауламаш хьачей кулгалдара дакъа Коммунистически партега из хилийта гIийртачех, ихьацлаболча кулгалдеча болхлой гIулакхий дам да баьча. вазраш коммунистий хьаIаьржьаьча а хIаьта парте позицеш мехьеннарул тIехьагIа нагий буржуазни общество хьаебезам болаш хиннача а оппортунистически ыттехьарчи элементий гIулакхешта. Вай парте метал саьах даьттай аьча, йоахар Г. Гусака, из лаьттай, уж нихаш ютакъевла шуйна ца моа хиларах.

Парти вIашагIтеклала аргьаш тайп-тайпарча оппортунистически тенденцеш, ревизионизм, социал-демократически, буржуазни влияниета духьала лаьттабеча къовсаме, белгалаьвкхар Г. Гусака. Партийни принципаш къоабалье болаш боалачоа — партена юкъе моттиг яц.

Г. Гусака белгалъяьккхар КПЧ кулгалдара лоархIам ший баззача боазме юхаметтоттабеза барг ца хилар. МоллагIча участке ше вале а, аьлар цо, коммунист лекхарйола ва. КПЧ Центральни Комитета шиэ шийса дIабахьа, Коммунистически парте политика чакхьяха, партийни дисциплина лелае.

Арахьарча политика дешан дувца ше вещавелра, КПЧ ЦК Хьалхарча секретара хьахайнадир Советски Союзацарци Варшавски Договора юкъе вIашагIкхийттача кхьча социалистически паччахьалкхенашцарец цхьоагIо чехословакин республика сатийна вахари цхьарлаалеш хилийтара бола аллха ше цаI мара боала тешам хилар.

Г. Гусака аьлар, КПЧ ЦК-она хетачох, цхьан шера чуьх чухьарча политически арахьарча политически вахара деррига керттерча декъошка бокъона барт вIашеIехьбаккхара эша торенаш йолаш я.

О. Черника ха зарра дийцар экономически декхараш. Цо белгалаьяккхар дерригача дагIаш тIа экономика тIоагIьяна. боккхаа кулгалхой авторитет даккхийза ярг ца хилар. Собране дакъа лоацарашта дIайоазийтар цо чакхьаха кийчъеш бола экономически мероприятеш, белгала аьлча, кийчъеш латта пхелагIча шера плана директиваш.

КПЧ кулгалхоша деш хинна къамаьлаш дукхаза а юкъагIаьхар чIоагIа деттача тIеараша а Чехословаке Коммунистически партен Советски Союзацарча доттагIалан сийна деттача цIегIарчаша а.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

БОЛГАРИ

Софе хьайийлай мехкар нордерий болгарски бархIагIа съезд. Цуи балте юкъе дакъа лоацаш ба Машина Лоаргаулин Совета Генеральни секретарь Р. Чанцо, СССР, Венгри, ГДР, Польша, Румыни, Чехословаки мехкар нордерий комитетий сенаташ.

ДIалахача 20 шера мехкар нордера къаман Комитета баьча болхахи цун векхарехи доклад йир комитета председатела заместитела Г. Пиримова.

(ТАСС).

РУМЫНИ

Румынски газеташ тIа арайелай Румынски коммунистически парте Х-ча съезда йоля РКП ЦИ-а тезисаш а уха шера планехи (1971—1975 ш.ш.) ляхна хальзе болаш 1976 шера вешз 1980 шерега кхачалица дегIабоаккхара керттерча лестаннаш йола съезда кхоентивий проект а, уж шанахе я лоьушент хуваргда партийни собрашенаш конференцешка, нелайоазан тIа, общественни организацешка.

РКП Х съезд 4 августе Бухаресте хьелларгьа.

(ТАСС).

ДоазолдегIьара

В. И. ЛЕНИНА ХЕТАЯЬ ВЫСТАВКА

КАИР, 3 июнь. (ТАСС). «В. И. Ленини Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революции» аьнна цIи йолаш я укхаза Iаьбий-советски доттагIален Общества помещене хьайийлла живописа боваш болча советски мастерий картинаш тIарча репродукцей выставка. Дунен тIа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьаьчуи 100 шу далар дездара оча кийчошна хьарIа я из.

Выставка хьелла хиннай египетски столица общественностерца вешалаш боалачча балаяь хьовжар В. И. Ленина бола ханахи, ихенетча шереди, цун революционни къовсамаш, беххлойахарбей паччахьалкхейн кулгалхо волаш цо баьча балхахи дувцаш болча картиний репродукцеш.

Аз гIадьаха хьаела, аьлар ТАСС-а корреспондентия къамаьл дай Каира губернатора Саад Зайеда, шай цIи массала а нетове чуьх эсаргйолча сага вахарах цо баьча балхах хетаь виставка. Ленин бальш доааш дунен тIа эггара йоахагIаьреж цхьа паччахьалкхе а хинна дIаьуттай Росси. Ленина кийчъяьча а цо хьаллие а лелаеш чакхьаькхача а Октябрьски революце хьайир Советски Союз — дунен тIа эггара хьалха сага ваа йола эксплуатаци дIаьякха а космос караевзаве тIавкха а из, хинна телейнаи хьала а бола мехк.

Выставкагар хьеланча тIехьагIа «Лийна Ленин» аьлча шаьтабальнега хьежар, чIоагIа раьз бар бехьаьена вах.

И. ДУДАРЕВ.

В. И. Ленина биографи итальянски журнала тIа

РИМ, 3 июнь. (ТАСС). «Реальта советьетика» яхача журнала июньски номер тIа арайикза болаьй В. И. Ленина биографи. Тайп-тайпара бос бола а Iаьнашкий а фотографеш дукха йолаш я материал. Журнала массехк номер тIа арайкхза хьаьрIа я из, цо шу чакхдоаллаш арахьякха а йоаккхаргйолаш.

1970 шера 22 апреле дерригача дунен тIа дездергда В. И. Ленин ваь 100 шу дизар, йоах журнала биографена хьалха даьча деша тIа. «Цуи цIи тойаль шел йоаллача классаштех лалкъанте бола эксплуатаци доаттаде къовсама сиэвол а хинна дIаеттай, хIаьта цун наеки цу къовсаме хувна йоаш йоаца герои теш наьк къудбен а хинна дIаеттай. Историе тIа дукхача наьха цIерашп а бакъда шиттал воацача хана дерригача адамий прогресса юкъе шиттал дохаза дакъа цхьоиа я дьвалдац. Ленина цIи къасторгйоацаш еза я Iалма коммунизме хьальга Маркса Энгельсен цIерашка. Цо тоевех тIома оал марксизм-ленинизм, дерригача мехкашкача дукха болча коммунистически балхейи пареешта дола хьаьххе леяара йоаца хама дIа я, йоацаргд».

ДЕШАШИ ГIУЛАКХАШИ

ВАШИНГТОН, 3 июнь. (ТАСС). «Дукхе бола американхаш кхера а бевнаб, гIайгIане а бе корейски тIема тIа боабьаьчул дукхагIа Вьетнаме американхаш боабьалга хейна» яхаш язду «Вашингтон Ивнинг стар» яхача газета обозревател Клейтон Фритче.—Цхьабакъда хIеиэ доваш дац царне хула зе дунен шоллагIча тIем тIа хиннавчул а дукхагIа хургхилар». Американски хагIарча наьхей цар дийнвернаш хеттэ йола-ц, яхай белгалIёбакх обозревателяа, сена дукха леплуи да из зе, аьнна.

Американски общественность къахьетта шеийоах Къулбехьен Вьетнаме бега бола Иом шербергхиларах тешей бола Пентагона делтелаш дуйнарнка. Цо кхо а дукхагIа лакхдерсза хулаш дола зе.

Вакилий палате къамаьл деш конгрессмена Ф. Райяна дийцар тIема министерства финансови управлене эйайн А. Тайяра вакилий палата ассигнованей йолча комиссе аьнна — Къулбехьен Малхбоалхе Азе 1969 финансови шера плаша 17400 салте дукхагIа лоархIам. Пентагона ассигнованех хилар.

Правительства «вьетнамски проблема мохара дераьяна къоустаргьа» яхаш дувнача хана тIема свомкаша тешалт ду Къулбехьен Вьетнамера тIема операцеш шерьялараx.

ПОАРХIАМЕ СОБЫТИ ТIАКХОАЧАШ

ЛЮКСЕМБУРГ, 3 июнь. (ТАСС) Люксембурга Коммунистически парте Центральни Комитета тезисаш дувц марксизм - ленинизма принципий харди тIа ши йолча коммунистически балхейи сорталаи дунен халкъашта вокъара Советски Союзан коммунистически парте цIенагIа чIоагIъяре а лакхий интернационалистически элементи дIахо лаккьяра а гIо доргхиларах. Цунах дувц КПЛ орган йолча «Цайтунг фум летцебургер фолленк» яхача газета тIа арайелча статья тIа.

ГЕРМАНСКИ ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. НАУМБУРГ ЯХАЧА ГОРОДЕ (ГАЛЛЕ ОКРУГ) ХЬАДИЙЛАЛАД В. И. ЛЕНИНА, ДЕГIА ПАМЯТНИК.

АДН—ТАСС сурт.

Валерий Брумель, 27 шу даьна, лакха (2,28 м), кхоссавалара дунен рекордсмен дIаьнс тренировкаш еш ва. Уж е волалешвав из ког лозабаь кхоъ-ах шу мехь хьаьнчул тIехьагIа. ХIана олимпийски чемпион бедъоццукъаьIонеш тренировкашка хIанзе а 2 метр лакхьер оанашп хийна тIехкхоссалуш ва.

Дукха болх бу Брумела хIанз хоалуш цуа спортсменара. Дукха ха йоаццаш 100 метр бодда из 12,7 секундe, дукха из йоацаш гIанамашца мара ког ца боахкхалуш хиннача сага во карегIаллар тамашийна хIана, 140 килограмме хула кхалхо ба а еале Iохкалу из, геттара атта локхаш ши мунт хула горика.

— Лезбенца дотта шого, хьахкхоссаваллина болча шартнера чIоагIагIа сахет ду-оа, — йоах рекордсмено. — Го хьанбалла бакъда, къаьстта йолча дакхалера СССР сборни юкъе ма лаьттачул тIехьагIа хьаьдда тешбола бoлабелар.

Брумела тренировкаш еча, асал лоы ва вешша вола хьалха дакъе кхуксалуш хиннa Юрий Чистяков. Хьалха дIайахача хана кхуксалуча сектора могаиц кхе бойлаш хиннай ул. Бокъла саькъардам ба цар хинна хIана цаьха бега балаьга хьожалга. Цхьана кийсду Брумела а Чистякова а ше-ше баьх хеташ, баьнда цу салаьте бертa бо-ргIа ул.

Эггара хьалхара официальни старт мича хана йолаш бaх ба хьа, аьнна, шийга хьаьттача Брумела, цо доалар:

— Со 2,10—2,15 метр лакха кхоссавалла валлалие хIана хургдац. Со бокъонца тешаш ва уж шерашка сайнагIа из хургхилархa.

ХIанз Валерий Брумель Советски Союза сборни цIга атлетически командаца аьхаа долхьалло а бо тренировкаш еш ва.

СУРТА ТIА: В. Брумель а цун тренер Ю. Чистяков а.

В. Ун Да-сега сурт.

ТАСС фотохроника.

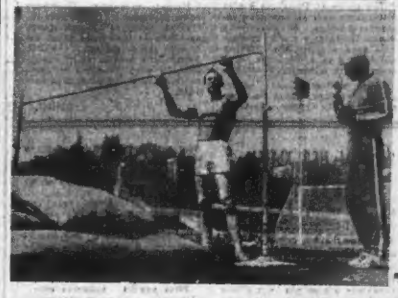

КЕРДАДАРАШ ЛЕХАШ

Пятилетка дукхагIча шера, къаьстта В. И. Ленина юбилейна кийчо еча хана айдеивеча хьаларча къахьегаш дакха толамаш довх гIишлонта механизации еча организацей балхлоша. Дахи кердадар балха дахьехкхь цар. Производственни план кхоачашъеча чIоагIа лоархIаме да эггара хьалха техника - экономически хьал тоадар. Цу гIулакхта технически технологически вервништ балха ззе а кхухьш дикагIа пайда хIбе беза кердача техникаш. Из къахьегама оапрош дегIаахар дIавидарга. Производстве механизированнии автоматизированни процессаш дахьдах ялаш ду вайна да дукхилла ц. Кулгаца деча балхашта механицаци, хьадолча позадйисча халача балхайна комплексни механизаци ирех лоалаш дац. Хьалхе а дь кийчо еце, дIагалехьача хана кхевчандо йиш йолаш гIулакх дац из. Шерра технологически процессаш балха юкъекхуллаш боагIача тайпара пайда хIбе беза машинехи механизаценaи.

«Чечингпромстрой» объединене дукха ха йоаццаш хьалхале лелеча механизаторий опыт шерра дIайовржара хьакхехьа семинар дIайийхьар. Дукххача организацешкара дикагIйола механизаторех бар цу семинаре дакъа лоацам. Цига дийцар хьалха даттарий балха опытах, из шерра лехьта дIайовржае еза.

Къаьстта тергах тIабахийта беза болх лергIа вIаштIехьбаккхаре. Из кхетта хула дIалла мьахера ха лехьа йоаргаяа.

Тиьаь пхехагIа шу ца тIенлон механизированни управлени вIашагIъелла. Цу кIезига йоацача мехаа доккхий хушаш хиннии управлене. ХIана дикагIйолчарех я гIишлон механизированни управлени. Болх Iилман ларда тIа баккхара гIулакх во делацига. Из лоархIаме гIулакх кхоачашеча дииза лакъа лоаш изобретателаш рационализаторашнеш. Дукхьал дIалахача шера балаа мизейоалльча предложенеш паччахьалкхена баь найда 18,6 эзар сом да. Цунга хьежжа лакхьенний къахьегама оапрош а. Уж массаш дукха дзалаш йир и. Шатта слесарий балх аттача баккхара, смазочни материалаш кийча ахкалаши яхоала рационализаторий предложенех С—100, С—800 яхача тракторий чаржашта спрессовка еггIйалш гидросъемник оттайр. Из баьхьан доаш хьалха пресса шенна хиина ха теттара кIезигъелар, цар болх а дикалаттача баьлар.

Машинаштех механизмаштех агрегатно-узловой методах капитальни ремонт яр шерра дIадерьхь латт управлене. Ремонт е йозача машина тишъенна ошкхалаш дIа а ялхе цар метте хьалхе а тоаль кийча е цIена оатхалаш дIаунттаю. Цо машинаш ремонта доаттар да кIезигъю, дIабоа мах дикка лухкхаьбоалах. Ремонтера машина сиалагIа яа а хьана цо бу пайдеи лаьхе йийцача методах ая телеш кIезигагIа мах дIабахара вIашкадиллача паччахьалкхерина бовкха пайда болаш гIулакх да из, яхаш, цуиц управлене керттерча механика вез А. Гизатулина. Семинаре хилларашта Грознески мехкаьтта института технически Iилмай кандидата С. В. Бандыба дийцар лаьттаннарча болхий техникаш дикагIа пайда оадрахи дIахо йодача хана технически беаран лакхбарахи лаьца.

Бригадни методах лаьттаицца балхаш деча машинаштех механизмаштех технически гIулакх да чIоагIа лоархIамеи терках тIабахийтан леладе деза ш.

Цу тайпара лоархIаме дукха дешаш дийцар семинаре. ДIахо йодача хана а цу тайпара семинарехи дIахьахьар пайдане гIулакх да, хьалха латтарий опыт шерагIа дIайоаржае торе хуьнйт ца.

О. ДЕНДЕБЕР,
Нохч-ГIалгIай информацеи пропаганди Iилма - технически Цlен инженер.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КОМИ АССР-!

МЕХКДАЬТТА МОАК

УХТА. (ТАСС). Коми АССР къилбаседенха мехкдаьтта доалла йоккхий маттигаш (Усинскальонски ала оалаш храш) хьаехаро Татари сална йолча деаrгорз гиганташа цхьа нугIаре дIаоттаю республикица, Къаьстта укха-тIаваш а мехкдаьтта доалла Усински моттиг. Цигара цхьа скважина цхьа маттахьчо мара ца луча тайпара дукха — деннен байсанек 800 тонн мехкдаьтта лун а.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоалех Гроэнех кIезиг-дукха морхаш а болаш, йовчаш а йоацаш ха хургьа. Малхбоалехьара дарIа, гIаьлаьча боарента кхоачаш мух хьехкаргба. Фегара температура республике гIоалаш 28—33, Грозне 31—33 градус йоахха йолаш хургья.

ДIахорча шиэ деня шия буси хувцалуш морхаш а болаш, гIайлю, цхьацайолча моттигашка унзаре йовчаш тIа а хаувзаш ха латтаргьа, лостамаш хувцаш, лаьгIо, гIаьлаьча боарамга кхоачаш мух хьехкаргба. Фегара температура байсанхa 12—17 градус, 6-ча июне дийнахьа 25—30, 7-ча июне 22—27 градус йоахха йолаш хургья.

Метеостанци.

ПхьагIа хьажа

6 июнь
РАДИО

...Коммунистое знамя» газета обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.36 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — Депутатий балха дешош (нохчий меттала). 9.00—Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — «Йовкъостийн» Шун письмойх дола концерт (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00—Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

5 июнь
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.25 — Передачай программа. 18.30 — Телевизионни хабаршарш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.50 — Кинохроника (гIалгIай меттала доккха). 19.00 — Пушкински поэзе ксоалагI дола Борисовски дега Ди. Пушкин ваь 170 шу дизарга хетаь ксадам беш йоле сийрал Чайковски цIерагI болча концертни залера трансляци. 22.00 — Пушкин «Бориний кхерхо». Телевизионни спектакла премьера. Ленинградера передача. 23.35 — Передачай программа.

6 июнь
РАДИО

...7.36 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Ленински навкъ тIа долх вай (эрсий меттала). 16.15 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 16.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Российски Федераци Украина искусстван литературан декала дIахьовжар. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци.

6 июнь
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.25 — Передачай программа. 18.30 — Телевизионни хабаршарш (нохчий, эрсий меттала). 18.55 — Хоамаш. 19.00 — «Йлет кхеду говзал йолаш хиларах доккхаш ду из». Фоторепортаж. 19.15 — Кегирхошта йола передача. 19.30 — «Синон йллеш доах кагнихошна» яха фильм-концерт. 19.45 — Кхачка гIоала из райд. 20.05 — Шоана бериш. 20.15 — Кинохроника (нохчий меттала доккха). 20.35 — «Метиль» яха художественни фильм. 21.35 — Передачай программа. 22.00 — «КхойттагIа гIеле» яха телевизионни театр хьажа тур.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина уамаш, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-66; редактора зам.—3-39-11; жоьпаллена секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамаш письмойн отделий—3-42-38.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-66; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-38.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцин проспект, 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05132. Заказ № 2537.